

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ

PREZENČNÍ STUDIUM

2011–2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jaroslav Rosenkranz

**Etika ve sportovním zpravodajství internetových
médií**

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Ladislav Vonz

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR

FULL-TIME STUDIES

2011-2014

BACHELOR THESIS

Jaroslav Rosenkranz

Ethics in Sports News of the Internet Media

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Ladislav Vonz

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce na téma Etika ve sportovním zpravodajství internetových médií je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 25. května 2014

Jaroslav Rosenkranz

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu bakalářské práce Mgr. Ladislavu Vonzovi za jeho cenné rady, trpělivost, vstřícnost a čas, který mi věnoval při řešení dané problematiky.

Anotace

Sportovní zpravodajství a publicistika se s příchodem nových médií a tím spojené konvergence médií proměnila. V českém mediálním prostředí existuje několik specializovaných sportovní redakcí. Cílem této práce je zjistit, jaká je současná pozice sportovního internetového zpravodajství. Součástí práce je charakteristika této formy zpravodajství ve sportu a vliv internetu jako média, ale zároveň také vliv nových médií na sportovní zpravodajství. Nezanedbatelnou částí práce je zkoumání současného pohledu na společenský fenomén ve sportu, kterým je xenofobie a snaha se s tímto problémem vypořádat.

Klíčová slova

Etika, internet, média, násilí ve sportu, plagiátorství, rasismus, sportovní zpravodajství, xenofobie, žurnalistika.

Annotation

Sports news and journalism have changed with the advent of new media and associated media convergence. In the Czech media environment, there are several specialized sports editors. The aim of this work is to find out what is the current position of the Internet sports news. Part of the work is characteristic of this form of intelligence in sport and influence of the Internet as a medium, but also the impact of the new media on sports news. A significant part of the work is an exploration of current view of the social phenomenon in sports, which is xenophobia and efforts to deal with this problem.

Key words

Ethics, internet, journalism, media, plagiarism, racism, sports news, violence in sports, xenophobia.

Obsah	
ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 INTERNET JAKO MÉDIUM	9
1.1 Komunikace prostřednictvím internetu	9
1.2 Internet jako masové médium	12
1.3 Funkce médií	13
1.4 Charakteristika internetové publicistiky	14
1.5 Základní znaky internetové publicistiky	15
2 SPECIFIKA SPORTOVNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ NA INTERNETU	17
2.1 Postavení sportovní žurnalistiky v rámci ostatních publicistických témat	17
2.2 Sportovní žurnalistika zprostředkovaná globální sítí	18
3 ETIKA A INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE	19
3.1 Etické problémy virtuálního světa	19
3.2 Etické aspekty žurnalistické práce v internetových médiích	21
3.3 Klub sportovních novinářů a jeho etická komise	25
3.4 Etický kodex sportovní žurnalistiky dle klubu sportovních novinářů	26
4 PORUŠOVÁNÍ ETICKÝCH PRAVIDEL SPORTOVNÍ ŽURNALISTIKY	29
4.1 Neprofesionalita jako projev neetického chování	29
4.2 Problematika propagace násilí a xenofobie ve sportu	33
4.3 Plagiátorství a využívání cizích zdrojů	36
PRAKTICKÁ ČÁST	41
5 PRAVIDLA ETICKÉHO SPORTOVNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ PRO ÚČELY ANALÝZY	41
6 ANALÝZA VYBRANÝCH VZORKŮ ZPRAVODAJSKÝCH OBSAHŮ	42
6.1 Analýza obsahové náplně vzorku č. 1	43
6.2 Analýza obsahové náplně vzorku č. 2	45
6.3 Analýza obsahové náplně vzorku č. 3	48
6.4 Analýza obsahové náplně vzorku č. 4	50
6.5 Analýza obsahové náplně vzorku č. 5	52
6.6 Shrnutí provedených analýz	55
ZÁVĚR	57
Zdroje	59

ÚVOD

Ve sportovním zpravodajství, stejně jako u ostatních typů internetové žurnalistiky, je novinář nucen řídit se základními morálními pravidly, které často bývají zakotveny již ve stanovách online redakce nebo v jejím etickém kodexu. Vysoce konkurenční prostředí internetového zpravodajství a rychlost, s jakou jsou šířeny informace webovými médii, vyžaduje v porovnání s tradičními médii mnohem důraznější dodržování těchto pravidel vzhledem k možnosti snadné manipulace veřejnosti zkreslením nebo rozšířením neúplné informace.¹ V oblasti sportovního zpravodajství jsou hlavními etickými pravidly zejména publikování pravdivých a úplných faktů oproštěných od osobních názorů, upozornění na případné nebezpečí dezinformace, pochází-li publikovaná zpráva z neověřeného zdroje nebo jedná-li se o domněnku, a dodržování zvyku nezneužívat nepřiměřených nebo nezákonných prostředků k získání informace o události či jakéhokoliv jejího záznamu.²

Cílem této práce je podrobně popsat etické aspekty internetové žurnalistiky se zaměřením na sportovní zpravodajství a získané znalosti aplikovat při praktické analýze různých zpravodajských serverů.

V rámci teoretické části práce bude nejdříve definována a vymezena role internetových médií v současném zpravodajství a specifikován způsob, jakým jsou veřejnosti touto cestou poskytovány informace ve sportovní oblasti. Následně budou postupně rozebrány etické požadavky na sportovní zpravodajství a posléze procesy, kterými dochází k jejich porušování.

Praktická část práce bude zaměřena na rozbor a analýzu konkrétních webových serverů poskytujících sportovní zpravodajství. K analýze budou vybrány vzorky publikací z platforem, které jsou přímo zaměřeny na sportovní zpravodajství, i z těch, které publikují informace z této zájmové oblasti a jsou součástí širokospektrých zpravodajských portálů, včetně webových verzí televizních kanálů.

¹ Internetová žurnalistika: Praktický pohled na novináře v online médiu. [online]. [cit. 2014-03-23].

² Etický a morální kodex [online]. [cit. 2014-03-23].

TEORETICKÁ ČÁST

1 INTERNET JAKO MÉDIUM

Internet a virtuální prostor je z hlediska žurnalistiky považován za nový typ média. Dynamický vývoj vědy a techniky a s ním související rozvoj telekomunikačních a informačních technologií, jehož první náznaky se objevili v 90. letech minulého století, byly základními faktory, které ovlivnili nástup nové formy médií. Online média zprostředkovaná a odehrávající se ve virtuálním prostoru, se vyznačují několika specifiky, která často utlačují tradiční média do pozadí. Je ovšem pravidlem a tento jev lze vyzorovat při nástupu každého nového typu média, že původní sdělovací prostředky sice přijdou o část svého vlivu, nejsou však novým typem zcela nahrazeny.³

1.1 Komunikace prostřednictvím internetu

Poskytovatelé a příjemci informací na internetu mohou být rozděleni do čtyř kategorií v závislosti na způsobu komunikace a počtu účastníků:⁴

1. kategorie – asynchronní komunikace jeden uživatel k jednomu uživateli (one to one), typickým příkladem je email,⁵
2. kategorie – asynchronní komunikace více uživatelů s více uživateli (many to many). Jedná se například o elektronické nástěnky, je vyžadováno přihlášení k serveru, službě nebo programu umožňujícímu přístup k informacím o určitém tématu,⁶
3. kategorie – synchronní komunikace, které spojují jednoho s jedním, jednoho s několika nebo jednoho s hodně uživateli (one to one, one to few, one to many), organizovaná kolem jednoho tématu. Typickým příkladem jsou chatovací servery.⁷

³ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

⁴ MORRIS, Merrill a Christine OGAN. The Internet as Mass Medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 1996.

⁵ MORRIS, Merrill a Christine OGAN. The Internet as Mass Medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 1996.

⁶ MORRIS, Merrill a Christine OGAN. The Internet as Mass Medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 1996.

⁷ MORRIS, Merrill a Christine OGAN. The Internet as Mass Medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 1996.

4. asynchronní komunikace obecně charakterizována potřebou jedince vyhledávat na webu (many to one, one to one, one to many). Zde lze jako příklad uvést FTP platformy.⁸

Zprostředkování informací se ve virtuálním prostředí provádí pomocí několika typů nástrojů. Tyto se dělí dle typu komunikace na nástroje asynchronní a synchronní. Synchronní nástroje umožňují komunikaci uživatelů pouze ve stejném čase. Nejedná se o čas vymezený provozovatelem, k použití tohoto typu komunikačního nástroje je nutné být fyzicky přítomen u přístroje (ekvivalentní k telefonickému rozhovoru).⁹

Synchronní komunikační nástroje:

Audiokonference – různé verze nástrojů umožňující hlasovou komunikaci několika uživatelů najednou. Výhodné jsou pro spojení na mezinárodní úrovni.

Webové konference – umožňují sdílení informací a prezentací, často se spojují s autokonferencemi.

Videokonference – komunikace probíhá tváří v tvář, jejich výhodou je bližší kontakt mezi uživateli.

Chat – komunikace probíhá pomocí textového editoru.

Instant messaging – nahodilá komunikace pomocí konkrétního kompatibilního systému.

White boarding – kreativní systém. Využívá se pro online přednášky, často kombinovaný s autokonferencí.

⁸ MORRIS, Merrill a Christine OGAN. The Internet as Mass Medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 1996.

⁹ ASHLEY, Julia. Synchronous and Asynchronous Communication Tools. 2003.

Sdílená aplikace – umožňuje přístup více uživatelů k jednomu dokumentu nebo aplikaci ve stejném čase. Všichni uživatelé mohou provádět změny.¹⁰

Asynchronní komunikační nástroje jsou určeny pro sdílení dat a informací v průběhu delšího časového úseku. Komunikace probíhá dle potřeby a rozvrhu každého z uživatelů, zdroje informací a dat jsou v případě asynchronních nástrojů přístupné v neustále, i když jsou někdy omezeny platností využití virtuálního prostoru.¹¹

Asynchronní komunikační nástroje:

Diskusní fórum – postupné přidávání názorů jednotlivých uživatelů. Často trvá dlouhou dobu, než se dospěje k závěru tématu.

Webové blogy – sdílení nápadů a názorů, bývají doplněny o doplňková diskusní fóra.

Email, posílání zpráv – umožňuje sdílení názorů, informací a dat mezi konkrétními uživateli.

Streaming audio – sdílení zvukových záznamů. Nástroj lze využít i pro online vyučování. Tento nástroj většinou nenabízí možnost reakce, není-li propojen s dalšími komunikačními nástroji.

Streaming video – sdílení vizuálních a zvukových záznamů. Nástroj se užívá stejným způsobem jako streaming audio.

Prezentace s audiokomentářem (narrated presentations) – patří do stejné skupiny jako streaming audio a video, jedná se o statický záznam nesoucí určitou informační hodnotu vhodný pro online vyučování.

Learning object (webové školení) – poskytování informací pomocí výukového programu. Většinou rovněž neposkytuje možnost reakce příjemce, není-li spojen s dalším komunikačním nástrojem.

Knihovny – řízení a uchovávání zdrojů informací.

¹⁰ ASHLEY, Julia. Synchronous and Asynchronous Communication Tools. 2003.

¹¹ ASHLEY, Julia. Synchronous and Asynchronous Communication Tools. 2003.

Databáze – uchovávání a poskytování informací.

Webové knihy – digitální verze tištěných knih, online knihy.

Průzkumy a ankety – umožňují sběr informací a jejich statistické zpracování.

Sdílené kalendáře – zpřístupňují plánování a zadávání úkolů mezi konkrétními uživateli.

Webové stránky – poskytují informace o určité věci, komunitě, společnosti. Často jsou spojovány s dalšími komunikačními nástroji.¹²

Častým jevem je kombinace několika komunikačních nástrojů v jednom programu nebo informačním zdroji. Typickým příkladem je rozvoj sociálních sítí, které umožňují využití asynchronní (sdílení audio a videa nahrávek, posílání zpráv) ale i synchronní komunikace (chat).

Většinou ovšem bývá kombinování jednotlivých nástrojů komunikace podporováno v rámci skupiny, do které patří – asynchronní nebo synchronní. Zde lze jako příklad uvést programy pro synchronní formu komunikace (skype), které kromě audio a videohovorů umožňují i funkci instant messaging, ale i sdílení dokumentů. Kombinace asynchronních nástrojů probíhá nejčastěji na webových stránkách, například publicistické servery jsou často kromě vlastní úvodní stránky, databáze a vložených audio a video záznamů rozšířeny o webové blogy a diskuzní fóra.

1.2 Internet jako masové médium

Nástup internetové publicistiky byl krátký a enormně rychlý. V porovnání s průběhem uplatnění tradičních médií (tisk, rozhlas, televize) sice uplatnění internetu jako média nepokračovalo v naznačeném trendu zkracování intervalu vývoje komunikační technologie a zavedení publicistických kanálů, jeho začlenění však nebylo zdaleka tak pozvolné. Od vynálezu knihtisku po rozšíření tištěných médií uplynulo několik století, objev využití radiového přenosu zvuků a běžné radiové vysílání od sebe dělí desítky let, stejně tomu bylo u televizního vysílání ovšem v kratším časovém intervalu. Zprostředkování mediálních informací prostřednictvím globální internetové

¹² ASHLEY, Julia. Synchronous and Asynchronous Communication Tools. 2003.

sítě si sice vyžádalo delší časový odstup od jejího vzniku a zavedení, nástup internetové žurnalistiky byl však spojen s celosvětovým přístupem k síti a zasáhl velmi drasticky do postavení ostatních typů médií.¹³

1.3 Funkce médií

Média plní pro veřejnost několik funkcí, ze kterých lze jmenovat funkce informační, kontrolní, vzdělávací, sociální a zábavní. Teoretičtí vědci pak dělí funkce médií do následujících kategorií, přičemž není pravidlem, že každý typ média plní všechny funkce zároveň:¹⁴

- poskytování informací a usnadnění jejich přemístování,
- ukládání a uchovávání informací,
- udržování kontinuity např. uchováváním kulturního dědictví,
- zprostředkování vzdělání,
- socializace jedince i skupin na základě zprostředkování kontaktu,
- integrace a homogenizace společnosti (např. vytváření mainstreamů),
- zprostředkování zábavy a odpočinku od všedních starostí,
- poskytování pracovních příležitostí.¹⁵

Informace, které jsou prostřednictvím médií poskytovány veřejnosti, prochází cenzurním procesem. Plní funkci tzv. informačních filtrů, které určité informace upřednostňují a jiné upozadují většinou na základě požadavků vybrané cílové sociální skupiny. Tento jev bývá rovněž označován jako gatekeeping.¹⁶

V souvislosti s těmito funkcemi a prostřednictvím činnosti médií si jedinci a celá veřejnost vytváří vlastní vnímání reality. Toto vnímání se zpětnou vazbou vrací do obsahové náplně prezentovaných informací a tímto koloběhem se utváří globální veřejné mínění. Lze tedy říci, že média mají vysoký vliv na dění ve společnosti a prostřednictvím jejich činnosti je velmi snadné přizpůsobit situaci vlastnímu prospěchu. Z tohoto důvodu je vyžadováno, aby byl proces zprostředkování informací regulován příslušnými etickými a morálními pravidly.¹⁷

¹³ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

¹⁴ URBAN, Lukáš a kol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

¹⁵ URBAN, Lukáš a kol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

¹⁶ URBAN, Lukáš a kol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

¹⁷ URBAN, Lukáš a kol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

1.4 Charakteristika internetové publicistiky

Mnoho společností zabývajících se publicistikou prostřednictvím tradičních médií si v posledních letech vytvořilo vlastní webové platformy. Tímto způsobem nejenže ukotví své místo v kyberprostoru, hlavním popudem k tomuto kroku bylo rozšířit své pole působnosti, poskytnout uživateli internetu dostatek informací o vlastní společnosti, ale také využít unikátních technologií, které internetová publicistika nabízí.¹⁸

Internetová žurnalistika má mezi masovými médii speciální postavení. Díky vývoji komunikačních technologií a technickým možnostem dala vzniknout novým formátům, které propojují několik sdělovacích kanálů, jako jsou zvukové či obrazové záznamy se statickými textovými mezičlánky. Takovéto hybridy se souhrnně nazývají *komunikáty*.¹⁹

Komunikát je jakákoliv forma webové žurnalistiky, je ekvivalentní k pojmu článek u tištěných médií, nebo rozhlasové či televizní zprávě. Při rozšiřování komunikátů jako publicistické formy bylo postavení tradičních médií značně ohroženo, neboť specifické vlastnosti formátů a žánrů tradičních médií jsou v různých typech komunikátu často spojeny dohromady.²⁰

Dalším výrazným průlomem oproti tradičním médiím je v internetové žurnalistice forma zpětné vazby. Zatímco u tradičních médií se zpětná vazba k prezentovaným informacím odehrávala zásadně ve vymezeném čase (listárna v časopisech, telefonické spojení s jedním nebo více členy posluchačů nebo diváků rozhlasových resp. televizních pořadů), reakce příjemců informací prostřednictvím virtuálního prostředí mohou probíhat nezávisle na pevně vymezeném časovém intervalu. Zpětná vazba je provozována většinou ve speciálním prostoru propojeném s komunikátem. Nejčastěji se vyskytuje v jedné z těchto forem:²¹

- diskuze ke komunikátu – diskutující vyjadřují své názory formou psaného textu, sdělují si vzájemně své dojmy a názory,

¹⁸ MORRIS, Merrill a Christine OGAN. The Internet as Mass Medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 1996.

¹⁹ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

²⁰ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

²¹ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

- ankety na téma související s komunikátem – vyjádření názoru na téma probíhá výběrem některé z nabízených odpovědí na anketní otázku a statistikou četnosti odpovědí respondentů,
- známkování komunikátu – tímto způsobem se nejčastěji hodnotí spíše kvalita komunikátu než jeho téma či obsah pomocí stanovené stupnice.²²

Zpětná vazba k určitému komunikátu je prováděna ještě doplňujícím způsobem, který se rozvíjí v posledních letech a spojuje všechny tři formy zpětné vazby nabízené provozovatelem serveru. Jedná se o sdílení komunikátu prostřednictvím sociálních sítí, které rozšiřují počet příjemců informací a zároveň dávají prostor k ohodnocení kvality i obsahu komunikátu.

1.5 Základní znaky internetové publicistiky

Internetová publicistika se vyznačuje několika hlavními znaky, které ji odlišují od žurnalistiky provozované ostatními tradičními médii. Jedná se zejména o tyto vlastnosti:

- Odlišné publikum – množství informací, které můžou internetová média poskytnout, způsobily rozpad *publika* na fragmenty. Informační zacílení už se neděje pouze na určitou skupinu, ale na kombinace jednotlivých cílových skupin.²³
- Odehrává se v reálném čase – jednotlivé servery okamžitě reagují na vznik nových událostí. Korekce a aktualizace jsou prováděny permanentně na základě zpřesňování a přibližování přístupu k informacím.²⁴
- Je interaktivní – vždy se počítá se zpětnou vazbou veřejnosti, příjemci se podílejí na kvalitě informací. Internetová žurnalistika navíc umožňuje v návaznosti na reakce v různých formách zpětné vazby přizpůsobovat obsah a zaměření témat komunikátů. V souvislosti s tímto znakem internetové žurnalistiky lze uvést i vývoj nových tzv. virtuálních žánrů. Mezi tyto žánry patří

²² BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

²³ SALCITO, Kendyl. New Media Trends. In: [online]. [cit. 2014-05-01].

²⁴ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

on-line reportáž (většinou má textovou formu, průběh události je aktualizován chronologicky v určitých časových intervalech – volební výsledky, sportovní utkání), *interaktivní rozhovor* (interaktivní diskuze, rozhovor s osobností je veden v návaznosti na dotazy interaktivních diskutujících), *průběžně aktualizovaná zpráva* (postupné zpřesňování dostupných informací).²⁵

- Bezprostřední srovnání konkurenčních zdrojů – umožnění srovnání dostupných informací z několika zdrojů a možnost reflektovat názory mezi mainstreamovými a nekomerčními publikačními servery. Touto cestou lze rovněž provést hodnocení důvěryhodnosti a originality informací prezentovanými různými zdroji.²⁶
- Provázanost informací – prostřednictvím hypertextu je možné odkazovat na starší nebo příbuzné události, definice pojmů, reakce účastníků a původců událostí apod. při zachování přehlednosti komunikátu.²⁷
- Kombinování formátů, dostupnost - získání komplexních informací na jednom místě. Je upuštěno od nutnosti pořídit specifické zařízení, textové, zvukové, obrazové, interaktivní, statické i dynamické formy zprostředkování informací jsou podávány v komplexním a uceleném balíčku jako komunikát.²⁸

Internetová žurnalistika se vyznačuje jak pozitivními tak negativními efekty, které jsou projevem právě rychlosti a dostupnosti informací prostřednictvím virtuálních kanálů. Mezi pozitivní efekty patří:

- zvýšená dostupnost variabilních informací široké veřejnosti a možnost interakce s autory komunikátů,
- zvýšená dostupnost veřejnosti k diverzifikovanému obsahu komunikátů,
- snížená funkce gatekeepingu – dokud bylo poskytování informací výsadou pouze větších organizací, snadněji se cenzuroval obsah komunikátů,

²⁵ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

²⁶ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

²⁷ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

²⁸ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011

- lepší technologie poskytování informací,
- možnost porovnání nabízí komplexní pohled na určitou problematiku.²⁹

Mezi negativní efekty patří:

- růst tzv. *žurnalistiky založené na tvrzení*, zvýšený výskyt domněnek a nepodložených informací vydávaných za seriózní publicistiku poškozující důvěryhodnost média,
- tlak na snížení etických standardů a zvyšování prezentace bulvárních senzací,
- veřejné stížnosti v souvislosti se vtíravostí a narušováním soukromí osob prostřednictvím všudypřítomných médií,
- zmatek v rozhodování, kdo je skutečným novinářem.³⁰

2 SPECIFIKA SPORTOVNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ NA INTERNETU

2.1 Postavení sportovní žurnalistiky v rámci ostatních publicistických témat

Sportovní zpravodajství je jedním ze základních publicistických témat a své postavení si udržuje zejména díky specifickému okruhu publika. John Hartley v roce 1982 zavedl základní rozdělení hlavních zpráv, jež je využíváno dodnes a dle kterého bývají členěny hlavní zpravodajské relace a tištěné periodika tradičních médií. Jedná se o:³¹

- Politické události – dění v parlamentu, zprávy legislativního a politického charakteru.

²⁹ SALCITO, Kendyl. New Media Trends. In: [online]. [cit. 2014-04-29].

³⁰ SALCITO, Kendyl. New Media Trends. In: [online]. [cit. 2014-04-29].

³¹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006.

- Ekonomické události – prezentovány nejčastěji na pozadí soukromých společností a členů jejich řízení.
- Zahraniční události – obvykle popisované jako vztahy vlád mezi sebou.
- Domácí události – široký záběr zpráv přes události v jednotlivých regionech po příběhy jednotlivců.
- Příležitostné událost – výjimečného charakteru, vztahující se ke konkrétnímu jevu nebo osobnosti.
- Sport – nejčastěji zaměřený na mužské sporty, profesionální sport, popř. osobní život profesionálních sportovců.³²

Sportovní žurnalistika je pevně zakotvena ve všech typech médií jako součást hlavního zpravodajství i samostatně. V současné době je sportovní tematika velmi oblíbená. Kromě tištěných novin, specificky zaměřených časopisů a rozhlasových relací existuje i mnoho televizních sportovních kanálů, které vysílají sportovní zpravodajství nebo utkání nepřetržitě. Současně se některé z těchto televizních kanálů specializují pouze na několik typů sportovních disciplín.

Zpravodajství a publicistika v této oblasti se vyznačuje několika aspekty odlišujícími ji od ostatních zpravodajských témat. Jedná se zejména o speciální jazyk a formu prezentace. Zatímco politické nebo kulturní události jsou prezentovány stejnou formou, poskytování informací ze sportovních událostí má dynamičtější průběh. Tento jev je také zapříčiněn odlišnými jazykovými a stylistickými prostředky, uvolněnější větnou syntaxí a speciálním žargonem.

2.2 Sportovní žurnalistika zprostředkovaná globální sítí

Stejně jako u tradičních médií i u sportovní žurnalistiky poskytované v digitální podobě se setkáváme s různými typy informačních zdrojů a nástrojů. Sportovní žurnalistika ve virtuálním světě uplatňuje zejména asynchronní nástroje a omezuje se na zprostředkování informací pomocí webových stránek zpravodajských nebo specificky zaměřených (na určité publikum, typ sportu – většinou v rámci online časopisu).

Rozdíl mezi zpravodajskými a specificky zaměřenými zdroji bývá zpravidla nejen v tematickém rozsahu a zacílení komerčních vstupů. Mnohdy se liší také v typech

³² TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006.

komunikátů a možnosti zpětné vazby. Zatímco zpravodajské servery se zaměřují na přehlednost webu a veškeré rubriky respektují daný vzhled a funkce periodika, specificky zaměřené weby mají většinou informativní charakter. Komunikáty sportovní rubriky zpravodajských webů proto bývají obohaceny videozáznamy a dávají možnost zpětné vazby ve formě anket nebo diskuzí.

Velmi častým žánrem, který se vyskytuje ve sportovní žurnalistice je online reportáž. Jak již bylo řečeno, tento žánr je založen na pravidelném informování o průběhu sledované události prostřednictvím krátkých chronologicky seřazených zpráv. Online reportáž se užívá nejčastěji pro přiblížení průběhu sportovního utkání, aktualizace se provádí ve velmi krátkých časových úsecích, často při každé důležité změně situace.

Tematika komunikátů ze sportovní oblasti ovšem kromě základních informací o průběhu různých utkání, sportovních klání nebo národních a mezinárodních mistrovství, zahrnuje také publikování doprovodných zpravodajských obsahů. Jedná se o důležité životní události sportovců a osob pohybujících se v oblasti amatérského a profesionálního sportu (trenéry, majitelé klubů, bývalé sportovce, příbuzné, sportovní novináře apod.) jako sňatky, výročí, narození potomků, úmrtí a jiné. Dále jsou do kategorie sportovních událostí řazeny různé tragédie nebo neštěstí, které se vážou ke konkrétní oblasti sportu (např. letecká havárie v Jaroslavi v roce 2011), nemoci či obvinění z nebo páchání trestné činnosti. Tyto oblasti pak doplňují významná sportovní výročí, reportáže ze společenských akcí nebo předávání ocenění.

3 ETIKA A INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE

3.1 Etické problémy virtuálního světa

V souvislosti přesunem informačních kanálů na webové stránky vyvstaly některé zásadní etické problémy, které je třeba morálně vyřešit. Vznik těchto morálních problémů souvisí zejména se snadnou dostupností informací, s možností a rychlostí jejich rozšiřování. U tradičních informačních zdrojů se vždy setkáváme s jistou formou ověření jejich způsobilosti pro zveřejnění. Šíření informací virtuálním prostředím ovšem

tuto funkci z větší části postrádá. V důsledku této skutečnosti vyvstávají následující etické a morální problémy:³³

Snižující se respekt k intelektuálnímu vlastnictví

Ve virtuálním prostoru je velmi těžké zajistit autorská práva, neboť internet umožňuje a usnadňuje reprodukci autorsky chráněných dat bez povolení držitele autorského práva nebo úhrady možnosti zprostředkování díla.³⁴

Právo na soukromí

Ochrana soukromí je považována za jedno ze základních práv a za charakteristický rys osobní svobody. Vymezuje se na tři oblasti týkající se soukromí informací: *důvěrnost* (jistota, že informace nebude sdělena nepovolané osobě), *anonymita* (právo jednotlivce na rozhodnutí zda odhalit vlastní identitu) a *ochrana dat* (princip upravující sběr, uchovávání a užívání osobních dat a informací). Právo na soukromí je v dnešní době mnohem hůře uchovatelné, zejména v souvislosti s komercializací internetu. Osobní data jsou ceněnou komoditou, která slouží k cílení reklamy na vymezenou skupinu uživatelů. Mnoho společností pohybujících se a působících v kyberprostoru (provozujících různé vyhledávače, sociální sítě, informační portály, e-shopy apod.) na základě přihlašovacích údajů a četnosti vyhledávaných nebo navštívených stránek je pak schopna poskytovat nebo využívat prostor k prezentaci cílenou reklamou.³⁵

Přesnost informací

Poskytovatelé dat a informací zodpovědní za vytváření informačních systémů by měli být povinni zajistit, aby informace byly jasné, stručné, včasné, relevantní, přesné a úplné.³⁶

³³ HURYCH, Jitka. Etika v informační společnosti. *Národní knihovna: časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003.

³⁴ HURYCH, Jitka. Etika v informační společnosti. *Národní knihovna: časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003.

³⁵ HURYCH, Jitka. Etika v informační společnosti. *Národní knihovna: časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003.

³⁶ HURYCH, Jitka. Etika v informační společnosti. *Národní knihovna: časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003.

Přístup k informacím

Zde se jedná spíše o problém politický nežli etický zahrnující právo na informace a možnost vzdělávání. Nejde tedy ani tak o možnost využít informační a komunikační technologie, spíše o umožnění odstranění informačního embarga zejména v oblastech třetího světa.³⁷

Problém elektronické kriminality

Za elektronickou kriminalitu lze označit hned několik činností. Jedná se o zneužití počítačů k manipulaci a padělání dat a softwarových produktů, k rozšiřování virových infekcí a poškozování celých programů a systémů. Kromě tohoto problému, který by bylo možné shrnout jako poškození cizí věci, je může být v rámci elektronické kriminality zneužit virtuální prostor k šíření pornografie, rasové, politické a náboženské nenávisti, stalkingu, rozesílání obtěžujících e-mailových nabídek a také k porušování bezpečnostních systémů a k jiným závažným přestupkům.³⁸

3.2 Etické aspekty žurnalistické práce v internetových médiích

Žurnalistická práce se potýká s konkrétními problémy, které vyvstávají z poskytování informací pomocí virtuálních nástrojů. Hlavním problémem, od kterého se ostatní odvíjejí, je obrovský vliv, který získal internet jako zdroj informací. Potenciál vlivu internetu je často využíván společnostmi k zviditelňování svých produktů, proto rozšíření poskytování reklamní plochy na webových stránkách a možnost přizpůsobení zaměření webu dle požadavků marketingu spotřebitelských společností často způsobuje ovlivnění jejich obsahu.

Hlavním etickým problémem online žurnalistiky je pak důvěryhodnost obsahu. Tradiční média tento problém řeší v rámci svých organizací a najímají si editory nebo zaměstnávají osoby zabývající se ověřováním původu a důvěryhodnosti informací.³⁹ V souvislosti s tímto problémem je nutné vymezit základní etické otázky, které zvýší

³⁷ HURYCH, Jitka. Etika v informační společnosti. *Národní knihovna: časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003.

³⁸ HURYCH, Jitka. Etika v informační společnosti. *Národní knihovna: časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003.

³⁹ MORRIS, Merrill a Christine OGAN. The Internet as Mass Medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 1996.

důvěryhodnost předkládané informace a vymezují pojem žurnalistiky a zpravodajské práce:

Kdo je v rámci digitálních médií považován za novináře

V souvislosti s tradičními médii byly za novináře vždy považováni z větší části profesionálové, kteří psali zejména pro mainstreamová periodika. V současné době je ovšem nutné přehodnotit takto nastavenou definici novináře (člověk, který pravidelně publikuje informace prostřednictvím veřejných portálů), neboť s rozšířením blogovacích sekcí poskytovaných online zpravodajskými servery, provozuje činnost podobnou novinářské značné množství uživatelů internetu. Za novináře by měly být považovány osoby s dlouholetou praxí nebo patřičným vzděláním, kteří jsou uzpůsobeni k provozování novinářské činnosti.⁴⁰

Co je považováno za žurnalistiku ve virtuálním

V otázce důvěryhodnosti by za žurnalistiku měla být považována taková činnost, jejímž prostřednictvím je veřejnost informována přesně a odpovědně.⁴¹

Dalšími etickými problémy, které zasahují do žurnalistické činnosti a ohrožují důvěryhodnost předkládané informace, jsou tyto faktory:

Anonymita

Ve virtuálním světě anonymita akceptována více než v tradičních médiích. Co se týče žurnalistiky, je anonymní původ dat povolován pouze na základě určitých postupů. Povolení anonymity příspěvatelů je většinou omezeno na ankety, průzkumy a diskusní fóra.⁴²

Rychlost šíření zprávy

⁴⁰ WARD, Stephen J. A. Digital media ethics. [online]. [cit. 2014-04-19].

⁴¹ WARD, Stephen J. A. Digital media ethics. [online]. [cit. 2014-04-19].

⁴² WARD, Stephen J. A. Digital media ethics. [online]. [cit. 2014-04-19].

Informace se šíří velmi rychle prostřednictvím komunikačních kanálů první a druhé kategorie (emaily, sociální sítě apod.) Tento jev vyvíjí na média neustálý tlak publikovat co nejdříve i málo ověřené informace. Často se tedy stává, že některé z digitálních médií publikuje pomluvu, čímž způsobí velikou újmu zejména vlastní pověsti. Dalším problémem rychlosti, s jakou jsou zprávy publikovány, je značné množství chyb a nepřesností, ať už se jedná o chyby gramatické nebo faktické. V případě, že se taková chyba v komunikátu vyskytne, jsou žurnalisti podněcováni k dodržování etických zásad a tedy k opravám veškerých chyb, kterých se dopustí.⁴³

Kromě etických problémů týkajících se výhradně internetové žurnalistiky, lze do výčtu zahrnout rovněž faktory týkající se obecné žurnalistické práce. Jedná se o:

Nestrannost, konflikty zájmů

Otázku nestrannosti lze v dnešní době mírně předefinovat. Mnoho editorů se přiklání k názoru, že přisvojení si určité názorové roviny pomáhá zatraktivnit publikované informace. Etické hledisko ovšem vylučuje takové přístupy, které by mohli zdiskreditovat novináře nebo periodikum. Jedná se zejména o prezentování názorů v rámci osobní urážky nebo konfliktu zájmů.⁴⁴

Narušování soukromí

Poměrně často se tento problém vyskytuje při podávání zpráv o obětech trestných činů nebo ze života známých osobností. Lze sem zahrnout i nedodržování principu presumpce nevinny.⁴⁵

Způsob získávání informací

V tomto případě je závažným etickým problémem používání skrytých kamer a jiných nahrávacích zařízení. Použít skrytou kameru lze v případě, kdy nelze jinými, legálními prostředky získat závažné informace z hlediska celé společnosti, veřejného

⁴³ WARD, Stephen J. A. Digital media ethics. [online]. [cit. 2014-04-19].

⁴⁴ WARD, Stephen J. A. Digital media ethics. [online]. [cit. 2014-04-19].

⁴⁵ JIRÁK, Jan. 10 let v českých médiích. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005.

zájmu a státu. Pokud se jedná o nahrávání rozhovoru např. na magnetofon bez oprávnění druhé osoby, bývá etickou komisí situace hodnocena takto:⁴⁶

- novinář nemusí upozornit dotyčnou osobu předem, že hovor bude nahráván- omezilo by to novináře při získávání potřebných informací, pořízení zmíněné nahrávky není nepoctivé.⁴⁷
- za neetické je považováno, pokud by mělo použitím nahrávky dojít k psychické či jiné újmě dotčené osoby. Vše záleží na tom, za jakým účelem byl rozhovor nahrán.⁴⁸

Klamání

Není-li novinář výrazně mediálně známý, stává se, že za účelem získání potřebné informace zatajuje svoji identitu a vydává se za někoho jiného.⁴⁹

Úplatky

Do této kategorie se řadí jakákoliv finanční nebo hmotná kompenzace, která je novináři poskytována zejména za zamlčení nepříznivých informací nebo naopak provedení příznivého zpravodajství. Vždy je navázána na osobu zastupující objekt zpravodajství.⁵⁰

Osobní účast na zprávě

Novinář má vždy zůstat nestranným a to i v případě, že informace, které zveřejňuje se týkají morálně odsouzeníhodného činu. V případě, že je sám součástí objektu zpravodajství (např. účast v dopravní nehodě) nebo jeho svědkem (pokud o sebevraždu), vyvstává otázka, zda zůstat nestranným zpravodajem, anebo řešit danou situaci.⁵¹

⁴⁶ Chování.eu: Etika médií [online]. [cit. 2014-05-02].

⁴⁷ Chování.eu: Etika médií [online]. [cit. 2014-05-02].

⁴⁸ Chování.eu: Etika médií [online]. [cit. 2014-05-02].

⁴⁹ Chování.eu: Etika médií [online]. [cit. 2014-05-02].

⁵⁰ JIRÁK, Jan. 10 let v českých médiích. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005.

⁵¹ JIRÁK, Jan. 10 let v českých médiích. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005.

Plagiátorství

Přebírání cizích textů či jejich částí, publicistických námětů bez uvedení zdrojového média. V některých případech není snadné odhalit plagiát, zejména jedná-li se o zprávu, která je důležitá a naléhavá.⁵²

V souvislosti s dosažením dobré pověsti jsou novináři nabádáni k dodržování čtyř základních principů žurnalistiky:

- hledat pravdu a publikovat ji – novináři by mely být čestní, spravedlivý a odvážní při prezentování,
- minimalizovat cizí újmu – jednat s kolegy, zdroji a objekt zpráv s respektem,
- jednat nezávisle – novináři by neměli publikovat z jiných pohnutek než na základě práva veřejnosti vědět,
- být zodpovědný – ke všem aktérům podílejícím se na zpracování a přijímání informací.⁵³

K dosažení rovnocenného postavení digitálních médií s tradičními médii, zejména co se týká etických a morálních otázek je v rámci žurnalistické činnosti vyžadováno dodržování konkrétního kodexu respektujícího morální pravidla výkonu povolání, který bývá v souladu se zmíněnými základními principy žurnalistiky. Etické kodexy si vydavatelství nebo provozovatelé serverů zakotví do pracovní smlouvy nebo stanov společnosti. Soubor morálních pravidel se liší v závislosti na tematickém okruhu periodika nebo dílčí části. Pro sportovní žurnalistiku lze jako vzor použít Etický kodex sportovní žurnalistiky ustanovený Klubem sportovních novinářů.

3.3 Klub sportovních novinářů a jeho etická komise

Klub sportovních novinářů vznikl již v roce 1923 a podílel se na založení Mezinárodní organizace sportovních novinářů (Association Internationale De La Presse Sportive - AIPS). V současné době AIPS sdružuje devět tisíc sportovních novinářů ze

⁵² JIRÁK, Jan. 10 let v českých médiích. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005.

⁵³ Part One: Guiding Ethical Principles for Journalists. [online]. [cit. 2014-04-19].

130 zemí všech kontinentů. V čele AIPS stojí už od roku 2005 italský předseda Gianni Merlo, redaktor listu La Gazzetta dello Sport. Klub sportovních novinářů je právně samostatným občanským sdružením, jež sdružuje profesionální novináře, televizní a rozhlasové reportéry, fotoreportéry a filmaře, kteří se zabývají převážně sportovní problematikou, bez ohledu na jejich národnost, světový názor, politickou příslušnost nebo členství v jiných organizacích. Sídlem KSN ČR, o.s. je Praha.⁵⁴

Etická komise Klubu sportovních novinářů je útvar dohlížející na dodržování pravidel deklarovaných v Etickém kodexu klubu sportovních novinářů. Mezi hlavní činnosti etické komise patří projednávání podnětů na vyšetření chování novinářů podezřelého z nesouladu s Etickým kodexem a jeho doplňování a aktualizace v souvislosti s návrhy členů Klubu sportovních novinářů, nebo projednávanými případy.

3.4 Etický kodex sportovní žurnalistiky dle klubu sportovních novinářů

Sportovní žurnalistika se, stejně jako ostatní oblasti žurnalistiky, řídí základními právními předpisy a morálními principy. Řada demokratických zemí zavedla kodexy chování novinářů, které upravují jejich práva a povinnosti vůči občanům široké veřejnosti. Tyto kodexy jsou vždy založeny na třech základních principech, které určují pravidla etického chování novinářů naplňující podstatu těchto principů.⁵⁵

Jedná se o *právo na přesné, pravdivé a nezkreslené informace; požadavky na vysokou profesionalitu novináře a důvěryhodnost, slušnost a serióznost*. V rámci těchto tří principů pak etický kodex sportovní žurnalistiky uvádí následující morální pravidla, která by měl každý sportovní novinář dodržovat.⁵⁶

Zprostředkování přesných, pravdivých a nezkreslených informací

Sportovní novinář je povinen:

- Zveřejňovat informace z ověřených nebo důvěryhodných zdrojů, v opačném případě opatřit zprávu výhradou k důvěryhodnosti.
- Dbát na rozlišování faktů a osobních názorů.
- Hájit svobodu tisku a svobodu ostatních médií.

⁵⁴ Klub sportovních novinářů [online]. [cit. 2014-04-26].

⁵⁵ Etický a morální kodex [online]. [cit. 2014-04-14].

⁵⁶ Etický a morální kodex [online]. [cit. 2014-04-14].

- Nepřipustit, aby domněnka byla prezentována jako ověřená informace a zprávy byly deformovány vědomým zamlčením důležitých dat.
- Odmítat jakýkoliv nátlak na zveřejnění nepravdivé nebo jen částečně pravdivé informace.
- Přijímat úkoly odpovídající profesní způsobilosti.
- Nepoužívat nezákonné prostředky k získání určitých dat, nebo k tomu zneužít něčí dobré víry.⁵⁷

Vysoká profesionalita novináře

Sportovní novinář je povinen:

- Nést odpovědnost za všechny své uveřejněné materiály.
- Vyloučit všechny aktivity, které by jej mohli kompromitovat nebo vést ke konfliktu zájmů.
- Zamezit jakémukoliv ovlivnění, účelovému zveřejnění nebo zatajení informace.
- Nepřijímat jakékoliv kompenzační prostředky výměnou za zveřejnění nebo zatajení určité informace.⁵⁸

Důvěryhodnost, slušnost a serióznost

Sportovní novinář se řídí těmito zásadami:

- Nic neomlouvá nepřesnost nebo neprověření informace.
- Každá uveřejněná informace, která se ukáže jako nepřesná, musí být neprodleně opravena.
- Jestliže si zdroj informací přeje zůstat utajen, novinář je povinen zachovávat profesionální tajemství.
- Respektovat soukromí osob, zejména dětí a osob, které nejsou schopny pochopit následky svých výpovědí a přísně dodržovat zásadu presumpce nevinny.
- Považovat pomluvu, neprokázané obvinění, překroucení dokumentů, faktů a vědomé lži za nejzávažnější profesionální chyby.
- Respektovat lidskou důstojnost zejména u obětí a pozůstalých tragických událostí.

⁵⁷ Etický a morální kodex [online]. [cit. 2014-04-14].

⁵⁸ Etický a morální kodex [online]. [cit. 2014-04-14].

- S výjimkou odůvodněného podezření na páčání trestné činnosti nesmí novinář svou činností dostat dotčené osoby do nesnází nebo osobní tísně.
- Novinář nesmí využívat ve svůj prospěch informace získané při výkonu svého povolání dříve, než budou tyto informace zveřejněny.
- Nesmí vytvářet ani ztvárňovat námět, který by podněcoval diskriminaci rasy, barvy pleti, náboženství, pohlaví nebo sexuální orientace.
- Při reprodukci jakéhokoli textu, fotografie, obrazového či zvukového záznamu musí být dodržen autorský zákon.
- Při práci se zpravodajským servisem agentur plně respektovat vydaná embarga, omezení a dodržovat autorská práva.
- Při práci s informacemi z jiných médií plně respektovat autorská práva.
- Hájí dodržování zásad fair play ve sportu.
- Sportovní novinář musí dbát zásad slušného chování nejen ve směru ke sportovcům, respondentům, kolegům a organizátorům akcí (například správným oslovením nebo oblečením odpovídajícím významu akce).⁵⁹

⁵⁹ Etický a morální kodex [online]. [cit. 2014-04-14].

4 PORUŠOVÁNÍ ETICKÝCH PRAVIDEL SPORTOVNÍ ŽURNALISTIKY

Hlavními způsoby, kterými jsou v rámci sportovní publicistiky porušovány etické a morální principy jsou:

- neprofesionální chování, které se projevuje publikováním neověřených nebo záměrně zamlčených či účelných informací zejména v souvislosti s problematikou konfliktu zájmů,
- projevy diskriminace a propagace násilí, které mohou být v rámci sportovního zpravodajství spojovány zejména s kolektivními sporty nebo mezinárodními kláněmi, uveřejňování nevhodného obsahu komunikátu apod.,
- plagiátorství a nedostatečná citace cizích zdrojů, které jsou nejčastěji spojovány s porušením autorského zákona.

Návrh na projednání porušení některého z pravidel etického kodexu bývá podáván příslušné etické komisi, pro sportovní žurnalistiku jí v České republice bývá právě etická komise Klubu sportovních novinářů. Etická komise rozhoduje na základě svědectví nebo analýzy v souvislosti s charakterem činnosti porušující etický kodex.

4.1 Neprofesionalita jako projev neetického chování

Neprofesionalita je ve etickém pojetí sportovní žurnalistiky spojena s několika způsoby porušení etického kodexu. Na rozdíl od následujících dvou problematik je neprofesionalita spojena jak s obsahovou náplní komunikátů, tak s chováním samotného autora. V tomto ohledu lze tedy mluvit o následujících způsobech porušení etického kodexu:

Manipulace se získanými informacemi

Toto problematika souhrnně označuje tři základní typy manipulace s informacemi – nepřesnost, účelnost a zamlčení (pozdržení). Etický kodex může být v souvislosti s takovým způsobem manipulace porušen na následující úrovni:⁶⁰

⁶⁰ Etický a morální kodex. [online]. [cit. 2014-04-26].

- nepřesnost informací – nebo také neúplnost informací, která ovšem není dána vidinou osobního prospěchu novináře, ale spíše tlakem na rychlost publikace informací. Nepřesnosti a neúplnosti informací v komunikátech jsou výrazně doporučovány k okamžitým opravám, považovány za neprofesionální chování a snižují důvěryhodnost novináře.⁶¹
- účelnost informací – bývá často spojována s konfliktem zájmů nebo s určitou finanční, materiální či nemateriální kompenzací. V tomto případě se většinou jedná o jednání s vidinou osobního obohacení novináře.⁶²

V souvislosti s tímto bodem řešila etická komise případ Evy Streichsbierové pod jednacím značkou o0000000191. Jednalo se o problematiku konfliktu zájmů v případě, že dopisovatel sportovního zpravodajství je zároveň zaměstnán nebo v obchodním vztahu s provozovatelem sportovního klubu. Etická komise takovýto případ projednává na základě svědectví zainteresovaných osob. Zde je vyjádření k případu.⁶³

Nálezy

* E. Streichsbierová se dostala tím, že vykonávala žurnalistickou profesi a zároveň různé činnosti pro různé hokejové kluby (HC Dukla Jihlava, HC Rebel Havlíčkův Brod), do zjevného střetu zájmů.

* Tohoto střetu zájmů si byla vědoma stejně jako její zaměstnavatelé a zástupci redakcí, kteří jej zpočátku vědomě tolerovali.

* Tento střet zájmů byl jednou ze základních příčin sporu s HC Dukla Jihlava a poškodil důvěryhodnost E. Streichsbierové při tvorbě žurnalistických textů o hokejových klubech na Vysočině.

* K vyhocení sporu s B. Ščerbanem přispěly i prohřešky E. Streichsbierové proti zásadám slušného chování, jak je vyžaduje EK, čl. 3. písm 1).

* E. Streichsbierová nedoložila Etické komisi dostatečné záruky, že již pro žurnalistickou tvorbu o ledním hokeji není v konfliktu zájmů, a Etická komise má důvody se domnívat, že konflikt zájmů v oblasti

⁶¹ Etický a morální kodex. [online]. [cit. 2014-04-26].

⁶² Etický a morální kodex. [online]. [cit. 2014-04-26].

⁶³ Zprávy etické komise. [online]. [cit. 2014-04-30].

hokeje latentně trvá, ačkoli členka nyní nevykonává ve své žurnalistické praxi takovou činnost, aby se konkrétně projevil.

* Etická komise byla informována zástupci redakcí, do nichž Streichsbierová přispívá, že se autorka v současnosti nezabývá ve své žurnalistické činnosti ledním hokejem.

Závěry

* Etická komise označuje konflikt zájmů, ve kterém se ocitla E. Streichsbierová v době působení pro hokejové kluby HC Dukla Jihlava a HC Rebel Havlíčkův Brod souběžně s vykonáváním žurnalistické profese, za nepřijatelný z etického hlediska.

* Jelikož byla E. Streichsbierová vnějšími okolnostmi donucena nepodílet se na zpravodajství o ledním hokeji, Etická komise netrvá na žádném postihu, řízení takto uzavírá a vyzývá svou členku, aby napříště respektovala zásady Etického a morálního kodexu KSN.

* Po vyhodnocení příčin a okolností sporů Etická komise doporučuje E. Streichsbierové stáhnout veškeré stížnosti na B. Ščerbana, a to u vedení města Jihlavy, případně jiných institucí, jelikož takové stížnosti vedou pouze k vyhocení sporu.

* Etická komise prostřednictvím běžných komunikačních prostředků KSN o svých nálezech a závěrech informuje E. Streichsbierovou a v přiměřeném rozsahu i další zainteresované osoby.

* Etická komise vypracovala k problematice konfliktu zájmů obecný apel na členy KSN, zejména pracovníky ve vedoucích funkcích v redakcích, a žádá výbor KSN o jeho zprostředkování členům.⁶⁴

- zamlčení (pozdržení) informace – je opět jednání s vidinou osobního obohacení novináře a považováno za krajně neprofesionální. Tímto způsobem může být etický kodex porušen například v situaci, kdy novinář obdrží exkluzivní materiál a pozdržuje jeho publikaci za účelem získání většího honoráře.⁶⁵

V tomto směru se etická komise Klubu sportovních novinářů zabývala podnětem Eduarda Erbeny týkajícím se souběžné spolupráce fotografa s různými redakcemi. Projednání v tomto směru dospělo k závěru, že se v případě několikanásobné spolupráce novináře s více redakcemi nejedná o porušení etického kodexu. O rozpor s pravidly kodexu by dle výstupu z jednání šlo právě v případě, že by předmětné

⁶⁴ Zprávy etické komise. [online]. [cit. 2014-04-30].

⁶⁵ Etický a morální kodex. [online]. [cit. 2014-04-26].

fotografie (nebo obecně informace) žurnalista zdržoval za účelem vyššího honoráře (značka případu o0000000206).⁶⁶

Způsob jednání s dotčenými osobami

Do této kategorie neprofesionálního chování spadá rovněž několik tematických problematik, kterými je nutné se zabývat odděleně. Jedná se zejména o techniky (procesy) užívané při získávání informací, ochrana zdrojů informací a ohleduplnost.

- techniky získávání informací – musí být voleny rovněž v souladu s dobrými mravy. V žádném případě by nemělo docházet k narušování soukromí osob účastnících se na procesu vzniku a tvorbě komunikátů. Zároveň je ovšem také v rozporu s etickým kodexem poskytování jakékoliv formy kompenzace nebo vyvíjení jakékoliv formy nátlaku za účelem vymožení nebo urychlení poskytnutí informací.⁶⁷
- ochrana zdrojů informací – za zdroj informací se v tomto smyslu považuje osoba poskytující přístup případně podklady a materiály ke tvorbě komunikátu. V tomto bodě je vyžadováno respektování soukromí dotčené osoby a dodržování práva na utajení totožnosti, zejména jedná-li se o informace nebezpečného nebo kontroverzního charakteru.⁶⁸
- ohleduplnost – se týká zejména jednání s osobami procházejícími těžkým životním obdobím (úmrtí v rodině, tragédie, neštěstí). V případě procesu získání informací v takovéto situaci je nutné přistupovat k těmto osobám na základě speciálního postupu, projevovat jim úctu, účast a soustrast, ale v žádném případě se nesnažit ztotožňovat s jejich pocity zejména v případě, že novináře nastalá situace nepotkala.⁶⁹ Zároveň je v tomto směru nutné zdůraznit povinnost publikace textových, vizuálních a audiovizuálních obsahů v přiměřené formě.⁷⁰

⁶⁶ Zprávy etické komise. [online]. [cit. 2014-04-30].

⁶⁷ Etický a morální kodex. [online]. [cit. 2014-04-26].

⁶⁸ Etický a morální kodex. [online]. [cit. 2014-04-26].

⁶⁹ Šindelářová, Barbora. *Novináři a neštěstí*. Vyd. 1. Praha: Themis. 2006.

⁷⁰ Etický a morální kodex. [online]. [cit. 2014-04-26].

Problém s uveřejňování nepřiměřeného obsahu byl projednáván Etickou komisí Klubu sportovních novinářů v případě úmrtí navigátora Bohuslava Cepelchy pod značkou o000000207. Zde na základě podání stížnosti na server Blesk.cz, který uveřejnil audiovizuální záznam z místa nehody, byla provedena analýza úrovně nevhodnosti jeho obsahu. Analýza však neprokázala nevhodné prvky v záznamu.⁷¹

Reprezentativní a společenské chování sportovního novináře

Profesionalita sportovního novináře také vyžaduje dodržování základních etických norem, které se týkají pohybu a prezentace ve společnosti, vhodného oblékání apod. Zároveň by měl dodržovat a propagovat zásady fair-play.⁷²

4.2 Problematika propagace násilí a xenofobie ve sportu

Sportovní témata už ze své podstaty nabádají k určité velmi mírné formě diskriminace a násilí. Původním záměrem sportovního utkání nebo klání je vlastně vybrat osobu nebo skupinu osob, které jsou v daném směru lepší než všichni resp. všechny ostatní. Násilí dalo základ bojovým a podobným sportům, i když v pravém slova smyslu se v tomto případě o skutečné násilí nejedná. V první řadě je tedy nutné vymezit pojmy diskriminace, xenofobie, rasismus a propagace násilí, které jsou z etického hlediska ve sportovní žurnalistice považovány za porušování etických a morálních zásad.

Diskriminace

Diskriminace je jev, při němž na základě přisouzení určitého typu deviace, dochází k vyčlenění osoby ze sociální skupiny nebo společnosti v souvislosti s výrazným vychýlením od jejích měřítek. Tento jev lze standardně dělit na pozitivní a negativní diskriminaci. Při pozitivní diskriminaci bývá diskriminovaná osoba zvýhodňována, u negativní je tomu naopak.

Diskriminaci lze též definovat jako jednání nebo chování, které popírá normativní zásady rovnosti a stejného zacházení se všemi členy sociálního útvaru. Jedná se zejména o neoprávněné rozlišování jedinců či skupin na základě jejich příslušnosti k

⁷¹ Zprávy etické komise. [online]. [cit. 2014-04-30].

⁷² Etický a morální kodex. [online]. [cit. 2014-04-26].

určité biologické (rasové) či sociální (profesní, politické, stratifikační či náboženské apod.) kategorii a znevýhodňování jedněch oproti druhým. Diskriminace obsahuje různé formy nevhodného zacházení s příslušníky těchto skupin. Často slouží jako proces nebo forma sociální kontroly k udržování sociální distance mezi sociálními kategoriemi nebo skupinami.⁷³

Rasová (ale i ostatní) diskriminace je definována směrnicí Evropské unie č. 2000/43/EC ze dne 29. června 2000. Podle tohoto právního předpisu, kterým jsou vázány členské státy Evropské unie, množina rasové diskriminace zahrnuje dva druhy tohoto chování:

- diskriminaci přímou (většinou jde o diskriminaci úmyslnou, vědomou),
- diskriminaci nepřímou (strukturální, prostřednictvím systémů).⁷⁴

Xenofobie

Termín xenofobie pochází z řeckého slova xénos – příchozí (cizí) a fóbos - bázeň (úzkost, strach). Představuje pocit strachu z někoho, kdo je zařazen mimo sociální skupinu. Je spojena s velmi silným *heterostereotypem* - to je způsob posuzování jiných na základě tradice své etnické či národnostní skupiny.⁷⁵

Xenofobie je základem různých nenávistných ideologií jako je rasismus, fašismus apod., zároveň představuje původ problémů menšin v souvislosti s chováním většinové společnosti. V situacích nastávajících ekonomických, politických nebo sociálních krizí mívá xenofobie narůstající tendenci. Xenofobie je v zásadě individuálním pocitem, nelze ji tedy zakázat ani trestat. V celospolečenském měřítku je možné xenofobii ovlivňovat výchovou, vzděláváním a zvýšenou dostupností objektivních informací.⁷⁶

Rasismus

Pojem rasa, ze kterého je termín rasismus odvozen, je antropologickým termínem, který se vztahuje k druhové diferenciaci lidských plemen, a je citově neutrální.

⁷³ Sociálně vyloučené lokality. [online]. [cit. 2014-04-30].

⁷⁴ Sociálně vyloučené lokality. [online]. [cit. 2014-04-30].

⁷⁵ Sociálně vyloučené lokality. [online]. [cit. 2014-04-30].

⁷⁶ Sociálně vyloučené lokality. [online]. [cit. 2014-04-30].

Rasismus již označuje negativní a nebezpečnou ideologii, která vychází z pocitu xenofobie a tvoří jeho ideologickou, myšlenkovou nadstavbu.⁷⁷

Základní koncepcí rasismu je předpoklad fyzické a duševní nerovnosti lidských plemen a rozhodující vliv rasových odlišností na dějiny a kulturu lidstva. Pracuje s představou, že lidstvo je původně rozděleno na nižší a vyšší rasy. Vyšší rasy jsou tvůrčími a jsou nositeli civilizace a pokroku, proto jsou určeny k vládnutí. Nižší rasy jsou podle této ideologie charakterizovány neschopností kulturní tvořivosti, a proto je třeba je vést a rozhodovat o nich.⁷⁸

Propagace násilí

Násilí je agresivní chování, které je prováděno s úmyslem ublížit určité osobě konkrétně a fyzicky. Násilné chování je patologická agrese, kterou lze nejjednodušeji popsat jako druh mezilidského (vnitrodruhového) útoku, jehož cílem je poškodit nebo zničit. U lidí je možno rozlišit dva typy násilného chování. Prvý z nich má krátkodobou (epizodickou) povahu a považuje se za následek krátkodobé ztráty kontroly nad vlastním chováním. Druhý typ násilí je závažnější, nebezpečnější a obtížněji ovlivnitelný. V tomto případě se jedná o tzv. antisociální poruchu. Často je projevuje u osob, které byly oběťmi tělesného nebo pohlavního zneužívání, svědky násilí v rodině, oběťmi násilí nebo zanedbávání, žili ve stísněných prostorech, v těžkých poměrech.⁷⁹

Ve sportovní oblasti jsou projevy násilí spojovány právě s potřebou prezentovat xenofobní, rasistické a diskriminační myšlenky. V lehčí formě se jedná o rivalitu mezi fanoušky nebo protihráči, častým projevem je slovní napadání. Výrazně horší úroveň dosahuje u tzv. hooligans (často překládáno jako chuligáni) – fanoušků fotbalových klubů, jejichž rivalita přerůstá do obrovských rozměrů. Při utkání týmů se silnou základnou takovýchto fanoušků bývá výrazně posílena ostraha stadionů, tribuna hostujícího klubu bývá oddělena a místo určené pro skalní fanoušky (ultras) tzv. kotel bývá oplocen a zajištěn. K těmto opatřením bylo přistoupeno po opakovaných útocích na osoby i majetek na stadionu a v ulicích měst.

⁷⁷ Sociálně vyloučené lokality. [online]. [cit. 2014-04-30].

⁷⁸ Sociálně vyloučené lokality. [online]. [cit. 2014-04-30].

⁷⁹ Poruchy chování: Násilné chování a my. [online]. [cit. 2014-05-02].

V průběhu sportovních utkání rovněž dochází k rasově motivovaným násilným projevům. Agresivní slovní napadání nebo násilné skutky však v tomto případě již nebývají spojeny se sportovní oblastí, agresivní jedinec sportovní akci považuje spíše za příležitost k provokaci.

Etická a morální dilemata

V souvislosti s uvedenými jevy vyvstávají dva etické problémy týkající se sportovní žurnalistiky. Prvním je porušování nestrannosti a zneužívání postavení novináře, druhým rozpor tematického obsahu komunikátu s etickým kodexem.

- porušení nestrannosti a zneužití postavení novináře – k tomuto porušení etických a morálních zásad dochází zejména v případě, že je novinář členem extrémisticky orientované skupiny a svého postavení využívá k propagaci jejích myšlenek. V takovém případě bude pravděpodobně zabráněno jeho další činnosti příslušnými nástroji z důvodu porušení požadavků na objektivitu, nestrannost a zamezení propagace násilí, xenofobie, rasismu a diskriminace.
- rozpor tematického obsahu komunikátu s etickými a morálními pravidly – k této situaci dochází častěji a staví sportovního novináře před nepříjemné dilema. Tato problematika již nesouvisí přímo s chováním novináře, ale s objektivní referencí o násilných činnostech spojených se sportovními událostmi. Novinář je povinen podat přesné a nezkrácené informace, které jsou v rozporu s etickými a morálními pravidly. Jedná se rovněž o zveřejňování audiovizuálních a obrazových záznamů s nevhodným obsahem, který má však značnou vypovídací hodnotu o zpracovávaném tématu. V tomto směru je tedy hlavní otázkou míra regulace přebíraného materiálu při zachování informační hodnoty podkladů.

4.3 Plagiátorství a využívání cizích zdrojů

Plagiátorství není pouze etickým problémem, ale rovněž problémem legislativním. K vymezení pojmu plagiátorství, resp. plagiátu byla v roce 2003 zavedena harmonizovaná norma ČSN ISO 5127:2003, která definuje základní pojmy týkající se této problematiky. Dle této normy je tedy plagiát definován jako *představení duševního*

*díla jiného autora půjčeného nebo napodobeného v celku nebo z části, jako svého vlastního.*⁸⁰

Problematika plagiátorství je úzce spjata s požadavkem na dodržování předpisů daných zákonem 121/2000 Sb. Jedná se o Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Tento zákon tedy upravuje následující práva:

1. práva autora k jeho autorskému dílu,
2. práva související s právem autorským:
 - práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu,
 - právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,
 - právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu,
 - právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání,
 - právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv,
3. právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu,
4. právo pořizovatele k jím pořízené databázi,
5. ochranu práv podle tohoto zákona,
6. kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.⁸¹

Z uvedených práv upravených výše zmíněným zákonem se k problematice plagiátorství v internetové sportovní žurnalistice vztahují pouze některé. Z etického a zákonného hlediska by tedy měl novinář jednat tak, aby neporušil následující práva vyplývající ze zákona 121/2000 Sb.:

Práva autora k autorskému dílu

Mezi autorská díla, k nimž se vztahují autorská práva, patří dle tohoto zákona dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.

⁸⁰ Infogram: Portál pro podporu informační gramotnosti. [online]. [cit. 2014-05-01].

⁸¹ Zákon č. 121/2000 Sb.

Může jít o slovesné dílo vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické. Dále se za autorské dílo považuje počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují.⁸²

Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní ve smyslu věty první, jsou chráněny jako dílo fotografické. Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené. Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla. Dále také sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který se označuje jako dílo souborné.⁸³

Autorským dílem není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě. Dále se autorské právo nevztahuje na úřední dílo, jímž je právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany, výtvozy tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.⁸⁴

⁸² Zákon č. 121/2000 Sb.

⁸³ Zákon č. 121/2000 Sb.

⁸⁴ Zákon č. 121/2000 Sb.

Je-li dílo společným produktem více autorů, podílejí se na autorském právu nerozdílně a o nakládání s ním rozhodují jednomyslně. Autor nebo autoři pak mohou uplatňovat práva, která se týkají zveřejňování, způsobu uvedení autora jména, rozhodovat o provádění změn v díle. Autor má právo rozhodnout o zveřejnění svého díla a další práva ze zákona vyplývající. Na základě zákonem vymezených situací a vztahů má autor právo na odměnu v rámci užívání nebo prodeje díla třetí osobě.⁸⁵

Dle §31 nezasahuje do autorského práva ten, kdo užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle, pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby a takové užití bude v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem a užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu vždy je však nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.⁸⁶

V případě, že není dodrženo autorské právo, může autor ochranu svého díla vymáhat a to těmito způsoby:

- určením svého autorství,

- zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytů, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy,

- sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě; práva na informace podle tohoto ustanovení se autor může domáhat vůči

⁸⁵ Zákon č. 121/2000 Sb.

⁸⁶ Zákon č. 121/2000 Sb.

osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo je neoprávněně ohrozila a může vyžadovat odstranění následků zásahu do práva, zejména stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky; stažením z obchodování a zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky, zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky; zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky,⁸⁷

- poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu (omluvou, finančním odškodněním dohodou nebo soudně),⁸⁸

- zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.⁸⁹

Z uvedených částí autorského zákona tedy vyplývá, že komunikát, který zveřejňuje novinář jako vlastní autorské dílo, nesmí obsahovat prvky plagiátu. V případě nutnosti uvádět výňatky nebo statě chráněny autorským právem a rovněž audiovizuální záznamy či obrazované, animované nebo fotografické ilustrace, které nejsou jeho původním dílem, je nutné provádět citace a upřesnění zdroje dle příslušné normy. V opačném případě se nejedná pouze o etický přečin, který snižuje důvěryhodnost novináře a to také zejména z hlediska ověřování prezentovaných informací. Na základě majetkových práv upravených právem autorským může být na novináři náprava vymáhána finančním odškodněním mimosoudní i soudní cestou. Za autorské dílo však nejsou považovány denní zprávy, tedy informace, které jsou dané a nesplňují podmínku vytvoření konkrétní osobou.⁹⁰

⁸⁷ Zákon č. 121/2000 Sb.

⁸⁸ Zákon č. 121/2000 Sb.

⁸⁹ Zákon č. 121/2000 Sb.

⁹⁰ Zákon č. 121/2000 Sb.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 PRAVIDLA ETICKÉHO SPORTOVNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ PRO ÚČELY ANALÝZY

Jak již bylo řečeno, sportovní novináři by se měli řídit stejným nebo tematicky upraveným kodexem zahrnujícím veškerá etická pravidla žurnalistiky. Kromě zásad týkajících se obsahové a propagační náplně vlastního komunikátu musí však rovněž jednat ohleduplně se všemi osobami, které se vzniku komunikátu účastní. Kromě zpravodajství informačního charakteru (výsledky různých sportovních utkání, proběhách akcí apod.) dochází rovněž do styku s běžnými zpravodajskými tématy jako jsou úmrtí, tragédie, neštěstí nebo naopak korupční či neprofesionální chování a skandály, týkající se zpravidla sportovců nebo osob působících v prostředí sportu (trenéři, majitelé sportovních klubů, bývalí sportovci, rodinní příslušníci apod.).

Hlavní zásady, které by tedy měly být dodržovány lze rozdělit do dvou skupin, a to:

- etické zásady vztahující se k procesu získání informací,
- etické zásady při tvorbě obsahu komunikátu.

Etické zásady při získávání informací

Chování v souladu s těmito zásadami lze posuzovat většinou pouze na základě svědectví, stížnosti nebo důkazu. Jejich porušení zpravidla souvisí s následujícími situacemi:

- novinář dostatečně nerespektuje soukromí osob (zejména nepřeje-li si se dotazovaný k tématu vyjadřovat),
- novinář nejedná s patřičným ohledem k nastalé situaci (např. v případě úmrtí nebo tragédie neprojevuje patřičně účast či pořizuje nevhodnou dokumentaci),
- novinář nezůstává objektivním a nestranným (zejména dochází-li ke konfliktu zájmů nebo korupci spojenou s účelovým zveřejňováním nepřesných, necelých nebo sporných informací),

- novinář využije informací k vlastnímu prospěchu ještě před zveřejněním (ve sportovním zpravodajství by bylo možné uvažovat o uzavírání sázek na sportovní výsledky).

Etické zásady při tvorbě obsahu komunikátu

Zásady pro vytváření komunikátu se částečně prolínají se zásadami etického chování při získávání informací, mají však širší závěr a budou použity jako klíčové faktory pro analýzu vybraných zpravodajských obsahů. Jedná se zejména o tyto faktory:

- komunikát s obsahem narušujícím soukromí nebo nedostatečně ohleduplným (publikace informací, fotografií nebo videa s obsahem soukromým až intimním, popřípadě v rozporu s vyžadovanou úctou zemřelým a pozůstalým)
- komunikát obsahující nepřesné, zkreslené nebo účelové informace
- komunikát propaguje násilí nebo diskriminaci
- komunikát s obsahem porušujícím autorská práva dle autorského zákona

6 ANALÝZA VYBRANÝCH VZORKŮ ZPRAVODAJSKÝCH OBSAHŮ

K ověření splnění etických požadavků na obsah komunikátů byly sledovány následující parametry:

1. Autor není v soukromém nebo obchodním vztahu s osobami nebo společnostmi, které jsou předmětem zprávy.
2. Text, obrazová a audiovizuální část jsou v souladu s dobrými mravy:
 - neporušují právo na soukromí,
 - nezobrazují nebo nepopisují události bez úcty k dotčeným osobám.
3. Text, obrazová a audiovizuální část obsahují pouze přesné a nezkrácené informace.

4. Text, obrazová ani audiovizuální část neobsahují prvky propagace násilí.
5. Text, obrazová ani audiovizuální část neobsahují prvky propagace rasizmu, xenofobie nebo diskriminace (lze vyloučit, pojednává-li zpráva přímo o takovém aktu).
6. Text, obrazová ani audiovizuální část nejsou předmětem autorských práv jiné osoby, popř. jsou uvedeny náležité citační požadavky.

Na základě vytyčených klíčových parametrů je vždy vybraný komunikát podroben následujícím operacím:

1. Ověření původu a působnosti autora, je-li uveden.
2. Analýza obsahové náplně textové, obrazové popř. audiovizuální části komunikátu s cílem ověřit jeho nezávadnost, tedy vyloučit přítomnost nevhodných nebo soukromí dotčených osob narušujících prvků a rovněž prvků, které by mohly být zdrojem propagace násilí a diskriminace.
3. Porovnání popisované informační tematiky komunikátu s jinými zdroji za účelem ověření formy citace původu informací.

6.1 Analýza obsahové náplně vzorku č. 1

První vzorek byl záměrně vybrán ze zdroje označovaného jako bulvární, jehož téma není výhradně spjato s výsledky sportovních utkání. Jedná se o článek, který vyšel 30. dubna 2014 prostřednictvím serveru isport.blesk.cz. Následuje text komunikátu a zkrácená fotografická dokumentace:

Tenisté Štěpánek a Kvitová už spolu nechodí: Dohoda po rozchodu!⁹¹

⁹¹ isport.blesk.cz. [online]. [cit. 2014-04-30].

Potvrdil, že se s Petrou Kvitovou (24) po ročním vztahu rozešli. Nicméně své soukromé trable hodil tenista Radek Štěpánek (35) za hlavu a opět se soustředí jen na jedno – na svoji hru!

Ještě před pár týdny si pochvaloval, jak mu láska k pohodářce Petře pomáhá i na kurtu. Včera krach vztahu přiznal. „Ano, je to skutečně tak, už nejsme spolu. Život jde dál,“ přiznal Blesku tiše Štěpánek.

Včera odehrál na ostravském challengeru svůj vůbec první zápas poté, co je zase singl. A na kurtu vůbec nepůsobil dojmem, že by procházel nějakou krizí. „Plně se soustředím na tenis,“ řekl.

A svá slova splnil. V prvním kole turnaje Prosperita Open v Ostravě porazil Bělorusa Ignatika v pohodovém tempu 6:4, 6:2.

Štěpánek byl nejen přítelem Kvitové, ale snažil se ji podporovat i v kariéře. Dokonce se s ní rozdělil o svého kondičního kouče Marka Všetíčka, který elitní tenistce pomohl shodit přebytečné kilogramy a rapidně zlepšit fyzičku. Co bude dál?

Zatrhne snad »Všěťovi« práci u Petry? I tohle řešili, když se rozcházeli. A padla jasná dohoda: Všetíček bude Petru trénovat dál. „Všichni tři jsou profesionálové a osobní věci s tím nemají vůbec co dělat,“ řekl Karel Tejkal z agentury, která oba tenisty zastupuje.⁹²

Obrázek 1 Zkrácená fotogalerie k uvedenému článku

Uvedené zdroje fotografií:

Zleva - Jaroslav Legner (Sport); Jaroslav Legner (Sport); Isifa, Jaroslav Legner (Sport) a ara; Isifa, Jaroslav Legner (Sport) a ara

Komunikát navíc obsahuje hypertextové odkazy na předchozí dva články týkající se tématu a tři příspěvky v diskuzi neporušující pravidla pro vkládání příspěvků.

Analýza obsahu:

4. Ověření původu a působnosti autora, je-li uveden.

⁹² isport.blesk.cz. [online]. [cit. 2014-04-30].

- Autoři nejsou uvedeni občanským jménem (pouze zkratkami top a as), nelze ověřit možnost konfliktu zájmů.

5. Analýza obsahové náplně textové, obrazové popř. audiovizuální části komunikátu s cílem ověřit jeho nezávadnost, tedy vyloučit přítomnost nevhodných nebo soukromí dotčených osob narušujících prvků a rovněž prvků, které by mohly být zdrojem propagace násilí a diskriminace.

- komunikát je vytvořen na základě přímého rozhovoru s dotčeným nositelem objektu tématu, nejsou zaznamenány prvky narušení soukromí.
- komunikát neobsahuje prvky propagace diskriminace, xenofobie, rasismu nebo propagace násilí.

6. Porovnání popisované informační tematiky komunikátu s jinými zdroji za účelem ověření formy citace původu informací.

- Podklady pro komunikát jsou z větší části tvořeny na základě rozhovoru s nositelem objektu tématu (uvádí se, že tenista sdělil informace přímo zástupcům serveru Blesk.cz)
- Fotografie v galerii jsou řádně citovány.
- Zdroj informací o průběhu tenisového utkání není uveden. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o zpravodajství, nepodléhají tyto informace autorskému právu.

Závěr analýzy: Komunikát lze označit jako eticky nezávadný.

6.2 Analýza obsahové náplně vzorku č. 2

Druhý vzorek obsahové náplně byl vybrán vzhledem k použití kombinace audiovizuálního záznamu a textu. Jedná se o příspěvek z 28. dubna 2014 uveřejněný serverem ČT sport. Následuje text komunikátu a obrázek komunikátu:

Dani Alves si smlsnul na rasistických fanoušcích Villarrealu⁹³

Madrid - Obránce Barcelony Dani Alves rozhodně není známý svým břitkým humorem, v utkání s Villarrealem si však s rasistickým gestem španělských fanoušků poradil s grácií a nadsázkou. Alves se rozbíhal k rozehrávce rohového kopu, když před jeho nohy přistál banán. Brazilský obránce bez mrknutí oka banán sebral, oloupal, snědl a s klidem uvedl míč do hry. Villarreal už pachatele identifikoval. Byl jím nejmenovaný držitel permanentky, kterému klub zakázal doživotně vstup na svůj stadion.

"Nevím, kdo to hodil, ale moc mu děkuji. Banán mi totiž dodal energii potřebnou na centry, které předcházely dvěma gólm," dodal ironicky Alves po výhře 3:2, po níž Barcelona ztrácí na vedoucí Atlético čtyři body.

Brazilský reprezentant neměl s rasismem problémy poprvé. "Ve Španělsku je to dlouhodobý problém. Žiju tady jedenáct let a jedenáct let se těmhle hlupákům jenom směju. Člověk to musí brát s humorem, protože lidé se nezmění ze dne na den," citovala Alveše agentura Reuters.⁹⁴

Webová stránka s komunikátem:

The image shows a screenshot of a news article on a Czech website. The main headline is "Dani Alves si smlsnul na rasistických fanoušcích Villarrealu". Below the headline is a video player showing a football match. To the right of the article is a sidebar titled "Další v rubrice" (More in the section) with several news items, including "Hráči Corinthians uctili památku Semmy nasazenými helmami" and "Chelsea s Kalasem v sestavě umičela Liverpool. I díky Gerrardově hrubce". At the bottom of the sidebar is a logo for the UEFA Europa League.

Obrázek 2 Webová stránka s komunikátem Zdroj: ČT sport⁹⁵

⁹³ www.ceskatelevize.cz/sport/ [online]. [cit. 2014-04-30].

⁹⁴ www.ceskatelevize.cz/sport/ [online]. [cit. 2014-04-30].

⁹⁵ www.ceskatelevize.cz/sport/ [online]. [cit. 2014-04-30].

Komunikát navíc obsahuje hypertextový odkaz na předešlý článek týkající se utkání zmíněného fotbalového týmu.

Analýza obsahu:

1. Ověření původu a působnosti autora, je-li uveden.

- Autor není uveden občanským jménem (pouze zkratkou erb), nelze ověřit možnost konfliktu zájmů.

2. Analýza obsahové náplně textové, obrazové popř. audiovizuální části komunikátu s cílem ověřit jeho nezávadnost, tedy vyloučit přítomnost nevhodných nebo soukromí dotčených osob narušujících prvků a rovněž prvků, které by mohly být zdrojem propagace násilí a diskriminace.

- komunikát obsahuje prvky propagace rasismu a xenofobie, jedná se ovšem o objektivní informování o události takto tematicky zaměřené.

3. Porovnání popisované informační tematiky komunikátu s jinými zdroji za účelem ověření formy citace původu informací.

- komunikát je vytvořen na základě audiovizuálního záznamu a informací, které lze označit za zpravodajské. Uvedená informace o nalezení pachatele incidentu by však měla být interpretována buď jako domněnka, nebo potvrzená informace s uvedením zdroje.
- U audiovizuálního záznamu chybí citace zdroje, lze ji však odvodit z loga serveru Youtube.
- Zdroj informací o průběhu utkání není uveden. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o zpravodajství, nepodléhá tyto informace autorskému právu.

Závěr analýzy: Komunikát lze označit jako eticky částečně nezávadný. Prvky rasismu a xenofobie, které se objevují v audiovizuálním záznamu, by měly být ošetřeny prostředkem upozorňujícím na eticky závadný obsah. Zároveň by měla být provedena revize citování a uvádění zdrojů.

Na zmíněný komunikát navazuje ještě několik tematicky propojených zpravodajských zdrojů, které následně vysvětlují, že v případě tohoto gesta se jednalo o promyšlenou protirasistickou kampaň (ve Španělsku nejsou takovéto projevy xenofobie na fotbalových hřištích výjimkou) a jeho původce – Dani Alves – takto reagoval na březnové události, kdy se společně se spoluhráčem stali obětí rasistických útoků. Prostřednictvím sdílení komunikátů informujících o zmíněném tématu se rozběhla rozsáhlá akce šířící se zejména pomocí sociálních sítí. Osobnosti především z oblasti vrcholového sportu (fotbalu) se hromadně nechali fotografovat s banánem, aby se přihlásili k myšlence boje proti rasismu.^{96, 97}

6.3 Analýza obsahové náplně vzorku č. 3

Komunikát č. 3 byl vybrán vzhledem k tématu, kterým se zabývá a více formami zpětné vazby. Jedná se o příspěvek z 2. května 2014 uveřejněný serverem Sport.cz. Následuje text komunikátu a přiložené obrázky:

Letící motorka zasáhla třináctiletého závodníka. Už mu nebylo pomoci⁹⁸

Snaha záchranářů byla marná. Prvomájový motokros na Kamenném kopci u Myjavy na Slovensku skončil tragicky. Teprve třináctiletý domácí závodník Jaroslav Motúz zahynul na následky zranění z finálové jízdy ve třídě do 85 ccm, v níž mohou startovat i takto mladí jezdci.

Upadl na třetím skoku, či spíše dvojskoku. Podle přítomných diváků nezvládl dopad a posléze ho zasáhla letící motorka.

Na pomoc byl přivolán vrtulník, při převozu do nemocnice ale závodník podlehl těžkým zraněním. Závodny patřící do série mezinárodního mistrovství Slovenska, kde startovala i řada českých jezdců, byly předčasně ukončeny. Událost vyšetřují policisté.

Úmrtí takhle mladého závodníka je výjimečné, jinak se ovšem tragédie motokrosového tratím nevyhýbají ani u nás, i když v poslední době byly častější úmrtí spíše při rallye. Z motokrosařů v roce 2009 na následky zranění ze závodu v Lokti

⁹⁶ Spontánní gesto proti rasismu? NE! Když Alves snědl banán, šlo o kampaň. <http://tn.nova.cz/sport> [online]. [cit. 2014-05-24].

⁹⁷ CHASMAR, Jessica. Racist banana thrown at Barcelona's Dani Alves was planned marketing stunt: report. [Http://www.washingtontimes.com](http://www.washingtontimes.com) [online]. [cit. 2014-05-24].

⁹⁸ Sport.cz [online]. [cit. 2014-05-02].

zemřel osmnáctiletý Michael Špaček, v roce 2004 po nehodě na tréninku v Šumperku zahynul dvaadvacetiletý Tomáš Vašíček.⁹⁹

Měli by závodníci být připuštěni na start až po dovršení patnácti let?

Ano	77,3 %
Ne	22,7 %

Celkem hlasovalo 12632 členů.

vap, Sport.cz »

33 příspěvků v názorovém fóru »

Sdílet článek

Obrázek 3 Ilustrační snímek (vlevo) a anketa (vpravo), které jsou součástí komunikátu.¹⁰⁰

Zdroj ilustračního snímku: Profimedia.cz

Komunikát je rovněž opatřen diskusním fórem, ve kterém je nyní 33 komentářů, neobsahuje hypertext odkazující na příbuzné články.

Analýza obsahu:

1. Ověření původu a působnosti autora, je-li uveden.

- Autor není uveden občanským jménem (pouze zkratkou vap), nelze ověřit možnost konfliktu zájmů.

2. Analýza obsahové náplně textové, obrazové popř. audiovizuální části komunikátu s cílem ověřit jeho nezávadnost, tedy vyloučit přítomnost nevhodných nebo soukromí dotčených osob narušujících prvků a rovněž prvků, které by mohly být zdrojem propagace násilí a diskriminace.

- Textová ani obrazová část komunikátu neobsahují prvky narušení soukromí dotčeného sportovce, ani prvky rasismu, xenofobie, násilí nebo diskriminace.

3. Porovnání popisované informační tematiky komunikátu s jinými zdroji za účelem ověření formy citace původu informací.

⁹⁹ Sport.cz [online]. [cit. 2014-05-02].

¹⁰⁰ Sport.cz [online]. [cit. 2014-05-02].

- komunikát je vytvořen na základě informací, které lze označit za zpravodajské. V posledním odstavci jsou uvedena data, která jsou jistě čerpána z archivů, tyto rešeršní údaje lze ovšem rovněž označit za zpravodajské a tedy nepodléhající autorskému právu.
- Ilustrační fotografie má řádně označen zdroj původu.

Závěr analýzy: Komunikát lze označit jako eticky nezávadný. Veškeré zdroje informací jsou uvedeny, nebyla porušena žádná morální zásada etického kodexu.

6.4 Analýza obsahové náplně vzorku č. 4

Komunikát č. 4 byl vybrán v souvislosti s jeho obsahem. Cílem bylo ověřit postoj autora k prezentovanému tématu a zachování presumpce nevinny. Jedná se o příspěvek z 31. října 2013 uveřejněný serverem www.sportovninoviny.cz. Následuje text komunikátu:

Brankář Colorado Varlamov skončil kvůli domácímu násilí v cele¹⁰¹

Denver (USA) - Brankář Semjon Varlamov z Colorado Avalanche byl zadržen policií. Pěťadvacetiletý ruský hokejista je podle agentury Reuters podezřelý z únosu a domácího násilí, mohl by jít na dva až šest roků do vězení.

Varlamov se na policejní stanici v Denveru ve středu přihlásil sám poté, co na něj byl vydán zatykač kvůli úternímu incidentu. Loňský mistr světa strávil noc v cele a dnes ho soudce propustil na kauci 5000 dolarů a povolil mu cestovat s týmem. Varlamov tedy může nastoupit do pátečního utkání NHL proti Dallasu.

Poškozenou je podle ruských médií Varlamovova partnerka Jevgenija Vavriňuková. Ruská topmodelka vypověděla, že ji hokejista v hádce bil do prsou a vláčel za vlasy. Po incidentu byla převezena do nemocnice. "Když zaútočil jednou, určitě zaútočí i příště," napsala Vavriňuková na svém twitterovém účtu.

Varlamov ji prý napadl v opilosti. "Pil předtím od dvou odpoledne do šesti do rána. Nedokáže přestat. Když pije, změní se ve zvíře," citují modelku ruská média. "Bojím se vrátit do Ruska, protože já i moji rodiče jsme začali dostávat výhrůžky. Nemůžu uvěřit

¹⁰¹ www.sportovninoviny.cz [online]. [cit. 2014-05-02].

tomu, že v Rusku stojí za Varlamovem. Doufám, že bude potrestán," uvedla Vavriňuková, která prý s brankářem žije rok a opustila kvůli němu práci v Hongkongu.

Varlamov vinu popírá. "Můj klient je úplně nevinný," uvedl jeho agent Paul Theofanous v prohlášení pro ESPN.

Vedení Colorada potvrdilo, že o zadržení Varlamova ví. "Nicméně do konce vyšetřování nebudeme případ dále komentovat," uvedl v prohlášení klub, který pod vedením trenéra Patricka Roye vyhrál deset z dosavadních 11 zápasů NHL a vede Centrální divizi.

K obrození Avalanche, kteří byli v minulém ročníku předposledním týmem zámořské soutěže, přispěl i Varlamov: v osmi utkáních vychytil sedm vítězství. S průměrem 1,76 obdržené branky na zápas a úspěšností zásahů 94,5 procenta se navíc bývalý gólman Washingtonu pohybuje na předních místech brankářských statistik.¹⁰²

Komunikát navíc obsahuje ilustrační fotografii dotčeného nositele objektu zprávy, kterou lze bez výhrad označit za nezávadnou, a diskusní fórum.

Analýza obsahu:

1. Ověření původu a působnosti autora, je-li uveden.

- Jako autor článku je uvedena Česká tisková kancelář. Jedná se o veřejnoprávní organizaci, u jejichž členů se nepředpokládá konflikt zájmů v souvislosti s poskytováním objektivních informací.

2. Analýza obsahové náplně textové, obrazové popř. audiovizuální části komunikátu s cílem ověřit jeho nezávadnost, tedy vyloučit přítomnost nevhodných nebo soukromí dotčených osob narušujících prvků a rovněž prvků, které by mohly být zdrojem propagace násilí a diskriminace.

- Textová ani obrazová část komunikátu neobsahují prvky narušení soukromí dotčeného sportovce, ani prvky rasismu, xenofobie nebo diskriminace.

¹⁰² www.sportovninoviny.cz [online]. [cit. 2014-05-02].

- Textová část obsahuje násilné prvky, nejsou však propagovány přímo autorem článku. Autor zaujímá objektivní postoj k prezentovaným skutečnostem.

3. Porovnání popisované informační tematiky komunikátu s jinými zdroji za účelem ověření formy citace původu informací.

- komunikát je vytvořen na základě rešerše informací z různých zdrojů. Veškeré informační zdroje jsou řádně citovány.
- Ilustrační fotografie má řádně označen zdroj původu.

Závěr analýzy: Komunikát lze označit jako eticky nezávadný. Veškeré zdroje informací jsou řádně uvedeny. Komunikát by bylo vhodné označit prostředkem upozorňujícím na obsah prvků násilí.

6.5 Analýza obsahové náplně vzorku č. 5

Obsahová náplň vybraného vzorku je zaměřená na tematiku násilí, komunikát obsahuje rovněž audiovizuální záznam a nevhodný titulek. Analýza měla odhalit případné projevy propagace násilí. Jedná se o příspěvek z 18. ledna 2013 uveřejněný serverem isport.blesk.cz. Následuje text komunikátu a obrazová příloha v adekvátní formě:

Naložte mu, já tu svini pak zabiju, slyšel od ochranky zbitý fanda Hradce¹⁰³

Přeražené zuby, několikrát zlomený nos, otřes mozku. K tomu naražená kyčel a klíční kost. Takhle pochroumaný skončil v nemocnici v pátek po zápase fanoušek Hradce Králové po napadení tamní ochrankou během utkání. „Pořád slyším, jak tam jeden z nich řval: Naložte mu, já tu svini pak zabiju,“ tvrdí pro iSport.cz napadený čtyřicetiletý muž, který si nepřál zveřejnit své jméno. „Tohle bylo snad horší než v listopadu 1989. Ti lidé si prostě přišli kopnout nebo bouchnout,“ diví se brutalitě zákroku. Při vyprávění běhá mráz po zádech. Na tenhle krvavý zážitek totiž jeho aktéři nezapomenou. Přitom zmíněný fanda Hradce chodí na hokej ve východočeském městě pravidelně s partou známých a nikdy neměl sebemenší problém, natož aby se

¹⁰³ isport.blesk.cz [online]. [cit. 2014-05-02].

někde rval. Všechno se seběhlo ve chvíli, kdy se snažil zklidnit bývalého hradeckého hráče Ludka Pečenku. „Motal se a pořád měl nějaké kecy, nejspíš měl, jak se teď říká, virózu. Nejdřív ho napomenul můj tchán a pak jsem mu řekl i já, že jestli ho to nebaví, tak ať jde pryč. On mi ale dal okamžitě ránu a chytili jsme se za bundy. Byla to taková strkanice, ani jsem ho nepraštil,“ dušuje se zbitý fanda.

Kdo čekal, že přijdou situaci řešit pořadatelé, nemýlil se. „Dostal jsem pěstí do hlavy, ochranka mě tlačila dolů. Mohlo jich být osm, nebo deset. Pořád slyším, jak nejspíš jejich šéf řval: Naložte mu, já tu svini pak zabiju,“ vypráví. Netrvalo dlouho a napadený fanda spadl na zem. „Mlátili mě pořád dál a kopali. Nevím, jak to trvalo dlouho, ale pro mě to byla věčnost. Fanoušci na ně řvali, ať mě nechají, ale oni mlátili pořád dál. Někteří fandové to fotili a natáčeli, vše by měla dostat do rukou policie,“ věří.

Intenzita útoku posléze trochu ustala a napadený se posunul výš. „Chtěli mě dostat ven, pryč od kamer. Z toho jsem měl obrovský strach a nechtěl s nimi jít. Tak jsem dostal další rány. Nakonec mě dostali do takové kolonády. Myslel jsem, že to skončí. Jenže dva lidi z ochranky mě chytli, srazili na čtyři a třetí muž mě kopal do obličeje,“ popisuje fanoušek, který kvůli poranění krční páteře nosí límec. I přes tohle všechno se dokázal napadený zvednout, jenže přišel další nečekaný útok. „Z metru jsem dostal ránu do hlavy. Pamatuji se, že všude bylo hodně krve. Čekal jsem, že nás s panem Pečenkou třeba přijde někdo roztrhnout, ale takovouhle brutalitu jsem nečekal,“ doplňuje napadený muž s připomínkou, že mu i den po potyčce teče krev z nosu.

Fanoušci se snažili běsnění ochranky zastavit. „Patnáctiletá holčina od švagrové, která chodí na hokej s námi, mlátila ochranku kabelkou a křičela na ně: Nechte ho, vždyť ho zabijete,“ hlásí. „Udělám všechno pro to, aby ti lidé byli potrestaní. Chci spravedlnost, tohle se prostě nesmí stávat. Určitě podám trestní oznámení a doufám, že ty lidi najdou,“ věří. Pomoci by mu mohly nejen natočené záznamy a fotografie z incidentu, ale i to, že nedaleko napadení stál primátor Hradce Králové Zdeněk Fink. „Stál vedle mě v první třetině, slíbil, že to nechá prověřit,“ doufá příznivec.

Hradec Králové zápas s Plzní vyhrál 3:0, to ale nebylo v pátek večer nejpodstatnější ...¹⁰⁴

¹⁰⁴ isport.blesk.cz [online]. [cit. 2014-05-02].

Obrázek 4 Ukázka obrazové přílohy komunikátu¹⁰⁵

Komunikát obsahuje také hypertext k předešlým článkům se stejnou tematikou, obrazovou a audiovizuální dokumentaci a diskusní fórum obsahující 116 příspěvků.

Analýza obsahu:

1. Ověření původu a působnosti autora, je-li uveden.

- Autor není uveden občanským jménem (pouze zkratkou rjm), nelze ověřit možnost konfliktu zájmů.

2. Analýza obsahové náplně textové, obrazové popř. audiovizuální části komunikátu s cílem ověřit jeho nezávadnost, tedy vyloučit přítomnost nevhodných nebo soukromí dotčených osob narušujících prvků a rovněž prvků, které by mohly být zdrojem propagace násilí a diskriminace.

- Veškeré použité podklady jsou citovány jako výroky dotčeného nositele objektu komunikátu, nebo dalších svědků incidentu, tudíž nelze mluvit o narušování soukromí některých osob.

- Textová část není zpracována objektivně, obsahuje subjektivní pocity autora, které způsobují pochyby o jeho nestrannosti („...diví se *brutalítě* zákroku. Při vyprávění běhá mráz po zádech...“).

¹⁰⁵ isport.blesk.cz [online]. [cit. 2014-05-02].

- Audiovizuální záznam zabývající se incidentem by měla být omezena pouze na faktické ukázky sestřiháním. Obrazová část má víceméně informační charakter.
- Ani jedna z částí ovšem neobsahuje prvky, které by v určité formě rasismus, diskriminací, xenofobii nebo násilí propagovaly.

3. Porovnání popisované informační tematiky komunikátu s jinými zdroji za účelem ověření formy citace původu informací.

- Komunikát je vytvořen na základě rozhovoru s osobami, jichž se incident týká a vždy je řádně uveden citovaný zdroj.
- Všechny obrázky ve fotogalerii mají rovněž uveden jak zdroj, tak autora fotografie.
- U audiovizuálního záznamu zdroj uveden není, vzhledem k přítomnosti loga serveru Youtube.com, jej není nezbytné vyžadovat.

Závěr analýzy: Komunikát lze označit jako eticky částečně závadný. Na základě formulace textu je na místě důvodná pochybnost o autorově nestrannosti a objektivitě. Veškeré zdroje informací jsou řádně uvedeny. Komunikát by bylo vhodné označit prostředkem upozorňujícím na obsah prvků násilí.

6.6 Shrnutí provedených analýz

Výběr komunikátů pro obsahovou analýzu byl proveden na základě několika kritérií, zejména pak s ohledem na téma a typ serveru, který je publikuje. Dva články (č. 1 a č. 5) byly prezentovány stejným serverem, který lze označit jako bulvární (blesk.cz), zdroje dalších dvou (č. 2 a č. 4) jsou součástí veřejnoprávních zpravodajských serverů a článek č. 3 byl publikován komerčním serverem.

Závěry analýzy lze shrnout následujícím způsobem:

1. Obsah textů je ve většině případů nestranný, autoři zaujímají objektivní stanovisko. Pouze u článku č. 5 lze mluvit o mírném vyjadřování vlastního

postoje k popisovanému incidentu, který může snížit důvěryhodnost dopisovatele.

2. V některých textech se vyskytují prvky rasismu, xenofobie, diskriminace nebo násilí, stejně je tomu v přiložených snímcích nebo audiovizuálních záznamech. Ve všech případech lze však vyloučit, že by se jednalo o stanovisko novináře. V tomto směru jsou informace vždy podávány objektivně. Bylo by rovněž vhodné buď upozornit na závadný obsah neupravených vizuálních či audiovizuálních částí.

3. Název článku č. 5 obsahuje vulgární výraz. Jedná o bulvární server, který získává čtenáře určité cílové skupiny většinou pomocí šokujících nebo úderných titulků a výraz je uveden jako přesné citování sdělených informací. I přesto se jedná o vyjadřování na hraně etických a morálních zásad.

4. Většina převzatého textu, obrázků nebo záznamů je správně označena zdrojem. V některých případech přebíraného textu se jedná o zpravodajské informace, které nepodléhají autorskému právu, a není u nich citace vyžadována.

Na základě výstupů analýzy bylo konstatováno, že obsahová náplň vzorků komunikátů není v rozporu s etickými a morálními zásadami sportovních žurnalistů.

ZÁVĚR

Internetová žurnalistika je v dnešní době jeden z největších informačních zdrojů využívaný globálně. Přesun zpravodajství do virtuálního prostředí otevřel nové možnosti publicistické činnosti, zejména co se týká technologických a komunikačních procesů. Komunikáty, které jsou publikovány pomocí mediálních serverů, spojují v sobě několik forem prezentace informací kombinací textu, audiovizuálních a obrazových záznamů, hypertextových odkazů, které navádí publikum v procházení starších událostí v archivech serverů a revoluční změny ve zpětné vazbě. Publikace se vyznačuje velmi oceňovanou bezprostředností a rychlostí. Obsah komunikátů je více zaměřen na předpokládanou cílovou skupinu, omezuje se korporátní gatekeeping a přístup k informacím se stává prakticky neomezeným. S možnostmi, které tento způsob sdělování informací přináší, však přichází i nejistota týkající se zejména dodržování morálních postupů a důvěryhodnosti získaných dat spojená s nástupem neprofesionálních nebo nekvalifikovaných dopisovatelů.

Sportovní novináři, kteří publikují prostřednictvím internetových serverů, proto dodržují řadu etických a morálních zásad, aby ujistili publikum o své profesionální a důvěryhodné úrovni. Tyto zásady jsou většinou deklarovány a sepsány v dokumentu, jehož dodržování je vyžadováno buď zaměstnavatelem novináře, nebo organizací, která jej zaštiťuje. Jedná se o tzv. etické kodexy, které jsou v souvislosti s rozvojem internetové žurnalistiky nastaveny tak, aby pokrývaly veškeré etické problémy, se kterými se lze v této oblasti setkat.

Nejdůležitějšími etickými problémy sportovní žurnalistiky jsou neprofesionalita novinářů, propagace násilí nebo diskriminace a plagiátorství. Neprofesionalita novinářů je etický problém, který zahrnuje široký rozptyl způsobů chování nebo prezentace informací. Do této kategorie patří nekorektní a netransparentní jednání při získávání informací, jejich zpracování, uplatnění nebo publikaci. Jedná se také o ohrožování nebo narušování soukromí nositelů objektů zpráv, bezohlednost a manipulaci s informacemi za účelem osobního prospěchu.

Propagace násilí je většinou spojena s nevhodným obsahem komunikátů, které nejsou přímým dílem autora. Jedná se zejména o audiovizuální a obrazové přílohy komunikátů, nebo citované textové části, jejichž obsah autor nemůže nebo nechce ovlivnit vzhledem k návaznosti na zpracovávané téma. Nejsou-li však takové projevy

dostatečně regulovány, mohou být považovány za publikace v rozporu s etickým kodexem.

Plagiátorství je kromě etického a morálního problému rovněž považováno za porušování legislativních předpisů (autorského zákona). Proto je vždy nutné dbát na správné označení zdroje informace, je-li přebírána nebo citována. Za plagiátorství se nepovažuje uvádění všeobecně platných zpravodajských informací, které nejsou považovány za duševní vlastnictví (výsledky utkání, přestupy sportovců, apod.).

Sportovní novinář by se měl vyvarovat veškeré činnosti v rozporu s etickými a morálními pravidly uváděnými v etickém kodexu. V opačném případě mu může být uložen zákaz provozování novinářské praxe. Porušování pravidel kodexu bývá hodnoceno ustanovenou komisí, která rovněž aktualizuje rozsah pravidel kodexu.

Na základě pravidel stanovených Etickým kodexem Klubu sportovních novinářů byla provedena analýza vybraných vzorků obsahů komunikátů se sportovní tematikou. Etická a morální pravidla byla u všech komunikátů v rámci standardů dodržena, v uvedených případech by ovšem bylo možné vznést výhrady k jejich obsahové nebo citační stránce.

Zdroje

Literární zdroje:

BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 210 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4734-521.

ČURČÍK, Jaroslav a Rudolf BURGR. *Nové trendy v médiích*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 239 s. ISBN 978-802-1058-392.

HURYCH, Jitka. Etika v informační společnosti. *Národní knihovna: časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003, roč. 13, č. 1, s. 3-6.

JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005, 142 s. ISBN 80-717-8925-9.

ŠINDELÁŘOVÁ, Barbora a Štěpán VYMĚTAL. *Novináři a neštěstí*. Vyd. 1. Praha: Pro Oddělení psychologie a sociologie odboru personálního MV ČR vydává Themis, 2006, 56 s. ISBN 80-7312-039-9.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-736-7096-8.

URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Vyd. 1. Ilustrace Zdeněk Prošek. Praha: Grada, 2011, 230 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4735-634.

Elektronické články:

ASHLEY, Julia. Synchronous and Asynchronous Communication Tools. 2003. Dostupné z: www.asaecenter.org/Resources/articledetail.cfm?itemnumber=13572

CHASMAR, Jessica. Racist banana thrown at Barcelona's Dani Alves was planned marketing stunt: report. [Http://www.washingtontimes.com](http://www.washingtontimes.com) [online]. [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2014/apr/30/racist-banana-thrown-dani-alves-was-planned-market/>

MORRIS, Merrill a Christine OGAN. The Internet as Mass Medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 1996, vol. 1, issue 4, s. 0-0. DOI: 10.1111/j.1083-6101.1996.tb00174.x.

Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1083-6101.1996.tb00174.x>

SALCITO, Kendyl. *New Media Trends*. In: [online]. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: http://www.journalismethics.info/online_journalism_ethics/new_media_trends.htm

WARD, Stephen J. A. Digital media ethics. [online]. [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <https://ethics.journalism.wisc.edu/resources/digital-media-ethics/>

Weby a webové stránky:

Etický a morální kodex. In: *Web Klubu sportovních novinářů* [online]. [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.ksn.cz/o-ksn/eticky-a-moralni-kodex>

Chování.eu: *Etika médií* [online]. [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: <http://www.chovani.eu/etika-medii/c107>

Infogram: Portál pro podporu informační gramotnosti. [online]. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <http://www.infogram.cz/>

Internetová žurnalistika: Praktický pohled na novináře v online médiu. In: *Web Vysoké školy ekonomické v Praze* [online]. [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: http://khp.vse.cz/wp-content/uploads/2011/08/Internetova_zurnalistika.pdf

Part One: Guiding Ethical Principles for Journalists. [online]. [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://ijnet.org/ethics-journalism/part-one-guiding-ethical-principles-journalists>

Poruchy chování: Násilné chování a my. [online]. [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kat_ped/modules/low/kurz_text.php?id_kap=2&kod_kurzu=kat_ped_4201

Sociálně vyloučené lokality. [online]. [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: <http://studie.blog.cz/0902/co-je-to-xenofobie-a-jak-k-ni-pristupovat>

Spontánní gesto proti rasismu? NE! Když Alves snědl banán, šlo o kampaň. <http://tn.nova.cz/sport> [online]. [cit. 2014-05-24]. Dostupné z:

<http://tn.nova.cz/sport/fotbal/dalsi-fotbal/spontanni-gesto-proti-rasismu-ne-kdyz-alves-snedl-banan-slo-o-kampan.html>

Zprávy etické komise. In: *Web Klubu sportovních novinářů* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.ksn.cz/o-ksn/eticka-komise-ksn>

Normy a legislativa:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Vzorky mediálních obsahů:

Vzorek č. 1: Tenisté Štěpánek a Kvitová už spolu nechodí: Dohoda po rozchodu! [online]. [cit. 2014-04-30]. Zdroj: isport.blesk.cz 30.4.2014

Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/blesk-sport/202442/teniste-stepanek-a-kvitova-uz-spolu-nechodi-dohoda-po-rozchodu.html>

Vzorek č. 2: Dani Alves si smlsnul na rasistických fanoušcích Villarrealu. [online]. [cit. 2014-04-30]. Zdroj: ČT Sport 28.4.2014

Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/sport/fotbal/zahranici/271132-dani-alves-si-smlsnul-na-rasisticky-fanouscich-villarrealu/>

Vzorek č. 3: Letící motorka zasáhla třináctiletého závodníka. Už mu nebylo pomoci. [online]. [cit. 2014-05-02]. Zdroj: Sport.cz 2.5.2014

Dostupné z: <http://www.sport.cz/moto/motocykly/clanek/572031-letici-motorka-zasahla-trinactileteho-zavodnika-uz-mu-nebylo-pomoci.html>

Vzorek č. 4: Brankář Colorado Varlamov skončil kvůli domácímu násilí v cele [online]. [cit. 2014-05-02]. Zdroj: www.sportovninoviny.cz 31.10.2013

Dostupné z: <http://www.sportovninoviny.cz/zpravy/brankar-colorada-varlamov-skoncil-kvuli-domacimu-nasili-v-cele/1002414>

Vzorek č. 5: Naložte mu, já tu svini pak zabiju, slyšel od ochranky zbitý fanda Hradce. [online]. [cit. 2014-05-02]. Zdroj: isport.blesk.cz 18.1.2014

Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/hokej-tipsport-extraliga/192088/nalozte-mu-ja-tu-svini-pak-zabiju-slysel-od-ochranky-zbity-fanda-hradce.html>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jaroslav Rosenkranz

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Bakalářské prezenční studium

Název práce: Etika ve sportovním zpravodajství internetových médií

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 58

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 8

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 5

Počet internetových zdrojů: 14

Vedoucí práce: Mgr. Ladislav Vonz